

บทที่ ๒

กลวิธีแสดงการขอร้องในภาษาไทย

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า การขอร้อง ในที่นี้ คือ การขอให้ผู้ฟังทำบางสิ่งบางอย่างตามที่ผู้พูดต้องการ โดยผู้พูดแสดงการชักจูงใจให้ผู้ฟังตอบรับการขอร้อง แทนที่จะคาดหวังหรือบีบบังคับให้ผู้ฟังทำตามความต้องการ การพิจารณาว่าข้อความดังกล่าวเป็นการขอร้องหรือไม่ พิจารณาได้จากปริบทของสถานการณ์ โดยสถานการณ์ที่ผู้วิจัยกำหนดในแบบสอบถามนั้นล้วนแล้วแต่เป็นไปตามเงื่อนไขการขอร้องทั้ง ๔ ข้อ ของเซอร์ล (Searle , 1969) ดังต่อไปนี้

- ๑) เงื่อนไขบอกเนื้อความ จะเกิดการกระทำในอนาคตของผู้ฟัง เหตุการณ์ในอนาคตคนนั้น คือผู้ฟังปฏิเสธหรือตอบรับการขอร้อง
- ๒) เงื่อนไขบอกปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่
 - ผู้ฟังสามารถกระทำสิ่งนั้นได้ และผู้พูดก็เชื่อเช่นนั้น
 - ไม่มีอะไรที่แสดงอย่างชัดเจนว่าผู้พูดและผู้ฟังทำสิ่งนั้นอยู่เองเป็นปกติ
- ๓) เงื่อนไขบอกความจริงใจ ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังกระทำสิ่งนั้น
- ๔) เงื่อนไขบอกสาระสำคัญ เป็นความพยายามที่จะทำให้ผู้ฟังกระทำสิ่งนั้น

ในบทนี้ผู้วิจัยจะศึกษากลวิธีแสดงการขอร้องในภาษาไทย ๓ ลักษณะ ดังนี้ คือ

๒.๑ กลวิธีแสดงการขอร้อง

๒.๒ รูปภาษาที่สัมพันธ์กับกลวิธีการขอร้อง

๒.๓ ความถี่ในการเลือกใช้กลวิธีการขอร้อง

๒.๑ กลวิธีแสดงการขอร้อง

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถจำแนกกลวิธีการขอร้องออกได้เป็นกลวิธีใหญ่ ๒ กลวิธี ดังนี้

๒.๑.๑ การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา

๒.๑.๒ การขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมา

๒.๑.๑ การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา

การขอร้องอย่างตรงไปตรงมาคือการขอร้องที่ผู้พูดแสดงเจตนาของตนอย่างชัดเจน จากข้อมูลผู้วิจัยพบว่า การขอร้องอย่างตรงไปตรงมานั้นมีตั้งแต่ข้อความที่ผู้พูดแสดงความต้องการของตนอย่างตรงไปตรงมาที่สุด จนถึงการขอร้องที่ผู้พูดมีการตกแต่งถ้อยคำเพื่อช่วยสร้าง

ความสุภาพหรือพยายามทำให้เจตนาขอร้องนั้นเบาลง ดังนั้นกถวิธีกรขอร้องจึงสามารถจำแนกออกได้เป็น ๒ กถวิธีย่อย ได้แก่

๒.๑.๑.๑ การขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่ไม่มีส่วนตกแต่ง

๒.๑.๑.๒ การขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่มีส่วนตกแต่ง

๒.๑.๑.๑ การขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่ไม่มีส่วนตกแต่ง

การขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่ไม่มีส่วนตกแต่ง คือการแสดงเจตนาตรงๆ ของผู้พูด โดยไม่มีการตกแต่งข้อความเพื่อแสดงความสุภาพหรือพยายามทำให้เจตนาขอร้องเบาลงแต่อย่างใด กถวิธีนี้จึงเป็นกถวิธีที่ผู้พูดมุ่งที่จะสร้างประสิทธิภาพในการสื่อเจตนาเป็นสำคัญ การขอร้องลักษณะนี้ค่อนข้างใกล้เคียงกับการสั่งมาก

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าเงื่อนไขการขอร้องมีเนื้อหาสาระคล้ายกับการสั่ง โดยทั้งการขอร้องและการสั่ง ต่างก็เป็นการพยายามให้ผู้ฟังทำตามความต้องการของผู้พูด ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่ผู้พูดบางคนอาจขอร้องด้วยวิธีที่คล้ายการสั่ง โดยไม่ได้คำนึงว่าเรื่องที่ขอร้องเกินจากอำนาจหน้าที่หรือสิทธิที่ผู้พูดสามารถขอให้ผู้ฟังทำตามที่ผู้พูดต้องการอย่างตรงไปตรงมาได้หรือไม่

ตัวอย่างที่ ๑ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนได้นัดกับเพื่อนร่วมชั้นคนหนึ่งเพื่อทำกิจกรรมเล็กๆ น้อยๆ ร่วมกันบางอย่าง แต่บังเอิญผู้พูดมีความจำเป็นต้องขอเลื่อนนัดออกไปจากเวลา ๘.๐๐ น. เป็น ๘.๐๐ น.

“ขอเลื่อนเวลาออกไปเป็น ๘ โมงแล้วกัน”

ตัวอย่างที่ ๒ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอกระดาษเปล่าจากนักเรียน เป็นจำนวน ๒-๓ แผ่น

“นักเรียน ครูขอกระดาษ ๒ แผ่น”

ตัวอย่างที่ ๓ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ได้ให้หนังสือเล่มหนึ่งแก่นักเรียนตามที่สัญญาไว้และทราบว่านักเรียนผู้นั้นจำเป็นต้องใช้ แต่ผอญผู้พูดเพิ่งนึกได้ว่าจำเป็นต้องใช้หนังสือดังกล่าวเช่นกัน จึงจะขอหนังสือเล่มนั้นคืน

- ๑) “นักเรียน ครูขอymbหนังสือเล่มนั้นก่อน”
 ๒) “นักเรียน ครูขอหนังสือคืนด้วย”

จากตัวอย่างการขอร้องที่ ๑-๓ จะเห็นว่าผู้พูดแสดงเจตนาขอร้องโดยมิได้มีการตกแต่งถ้อยคำเพื่อให้เจตนาเบาลงแต่อย่างใด มีเพียงการมุ่งที่จะแสดงเนื้อหาซึ่งเป็นการแสดงเจตนาขอร้องจริงๆเพียงอย่างเดียว

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น พบว่ามีผู้เลือกใช้กลวิธีนี้น้อยมาก เพราะในการขอให้ผู้อื่นทำอะไรให้ตนนั้น ข้อความที่แสดงเจตนาโดยตรงเพียงอย่างเดียวอาจจะดูห้วนไป ทำให้ดูว่าเป็นการจงใจรบกวนผู้ฟังมากขึ้น โดยเฉพาะสังคมไทยเห็นความสำคัญของความสุภาพ ดังนั้นเมื่อขอร้องให้ผู้ฟังทำอะไรจึงมักจะต้องการเลือกสรรข้อความที่แสดงความสุภาพต่อผู้ฟัง การขอร้องวิธีนี้จึงไม่ค่อยมีผู้นิยมใช้

๒.๑.๑.๒ การขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่มีส่วนตกแต่ง

การขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่มีส่วนตกแต่งคือการขอร้องที่ผู้พูดแสดงเจตนาอย่างชัดเจนว่าต้องการให้ผู้ฟังทำบางสิ่งบางอย่างตามที่ผู้พูดปรารถนา แต่ผู้พูดพยายามทำให้เจตนาที่เบาลงหรือรบกวนผู้ฟังน้อยที่สุด กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ พยายามที่จะไม่รบกวนหรือสร้างความเคืองครุ่นรำคาใจแก่ผู้ฟังมากเกินไป ด้วยการตกแต่งข้อความที่แสดงการขอร้องเสียใหม่ วิธีการนี้ผู้พูดยังคงถ้อยคำที่ผู้ฟังสามารถเข้าใจความหมายได้อย่างชัดเจน

การขอร้องนั้น หากพิจารณาจากเงื่อนไข ๔ ข้อของเซอร์สแล้วมีเนื้อหาคล้ายคลึงกับการสั่ง เพียงแต่ การสั่งนั้น ผู้พูดมีอำนาจเหนือผู้ฟัง (ในสถานการณ์นั้นๆ) มากพอที่จะแสดงความต้องการของตนอย่างตรงไปตรงมา หรือมุ่งคาดหวังให้ผู้ฟังตอบรับคำสั่ง ในขณะที่สถานการณ์การขอร้องนั้น ผู้พูดไม่มีอำนาจที่จะออกคำสั่งหรือคาดหวังการตอบรับจากผู้ฟังได้ ดังนั้นผู้พูดจึงต้องพยายามเลือกสรรถ้อยคำที่ไม่แสดงว่าเป็นการรบกวนหรือทำให้ผู้ฟังต้องเคืองครุ่นรำคาใจมากนัก การกล่าวขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่มีส่วนตกแต่ง จึงเป็นการแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างเจตนา สั่ง กับ ขอร้อง ชัดเจนที่สุด เพราะถ้อยคำที่กล่าวไม่ได้เป็นการแสดงความต้องการจริงๆ เพียงอย่างเดียวหรือใช้อำนาจสั่งการให้ผู้ฟังทำบางสิ่งบางอย่างให้ แต่คำนึงถึงการแสดงความสุภาพต่อผู้ฟังมากกว่า

จากข้อมูลพบว่าการตกแต่งข้อความที่แสดงการขอร้องนั้นอาจทำได้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และการขอร้องครั้งหนึ่ง ๆ อาจใช้กลวิธีมากกว่า ๑ กลวิธี กลวิธีดังกล่าวสามารถแบ่งย่อยออกได้เป็น ๘ กลวิธี ดังนี้

- ๑) การลดความรุนแรงของสถานการณ์
- ๒) การยกย่องและให้เกียรติผู้ฟัง
- ๓) การแสดงความเป็นกันเอง
- ๔) การเสนอทางเลือก
- ๕) การแสดงความเกรงใจ
- ๖) การแสดงเหตุผล
- ๗) การเสนอข้อแลกเปลี่ยน
- ๘) การดำเนินกบฏคุณ

๑) การลดความรุนแรงของสถานการณ์

การลดความรุนแรงของสถานการณ์ คือ การพยายามทำให้สถานการณ์การขอร้องขณะนั้นลดความรุนแรงลง กล่าวคือ พยายามเลือกสรรถ้อยคำที่ช่วยให้จุดมุ่งหมายหรือสิ่งที่ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังทำลดน้ำหนักความรุนแรง อาจเป็นการแสดงให้เห็นว่าเรื่องที่ขอร้องนั้นเป็นเรื่องเล็กน้อย รวมทั้งเป็นการแสดงว่าผู้พูดไม่มีเจตนาบังคับ หรือทำให้ผู้ฟังรู้สึกอึดอัดใจมากเกินไป แสดงได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๔ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอยืมปากกาของนักเรียน

- ๑) “นักเรียน กรุขอยืมปากกาหน่อย”
- ๒) “ขอยืมปากกาแป็บนี้ กรุลืมเอามา”

จากข้อความที่แสดงการขอร้องที่ ๑ ในตัวอย่างที่ ๔ จะเห็นว่าผู้พูดพยายามลดความรุนแรงของสถานการณ์ลง ด้วยการกล่าวคำว่า หน่อย เพื่อแสดงว่าเรื่องที่ขอร้องเป็นเรื่องไม่สำคัญมากนัก ในขณะที่ข้อความที่ ๒ มีการใช้คำว่า แป็บนี้ เพื่อลดระยะเวลาที่ขอยืมสิ่งของดังกล่าวให้น้อยลง

ตัวอย่างที่ ๕ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ได้ให้หนังสือเล่มหนึ่งแก่เพื่อนร่วมงานคนหนึ่ง ตามที่ได้สัญญาไว้ และทราบว่าเพื่อนจำเป็นต้องใช้ แต่ผอญผู้พูดเพิ่งนึกได้ว่าจำเป็นต้องใช้เช่นกัน จะขอหนังสือเล่มดังกล่าวคืน

“ผมขอหนังสือที่ได้ให้ไปสักครูหนึ่งนะครับ”

ข้อความที่แสดงการขอร้องในตัวอย่างที่ ๕ ก็เช่นกัน ผู้พูดต้องการขอหนังสือที่ให้ผู้ฟังไปนั้นคืน แต่เกรงว่าจะทำให้ผู้ฟังรู้สึกอึดอัดใจ จึงลดน้ำหนักความรุนแรงของสถานการณ์ลงด้วยการกล่าวคำว่า สักครูหนึ่ง เพื่อแสดงว่าผู้พูดจะนำหนังสือดังกล่าวไปใช้ในระยะเวลาไม่นาน นอกจากนี้ยังลงท้ายด้วยการกล่าวคำว่า นะ เพื่อทำให้ถ้อยคำนั้นดูนุ่มนวลขึ้น

ตัวอย่างที่ ๖ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอยืมปากกาของเพื่อนร่วมงาน

“ขอแคงครับ ผมขอยืมปากกาหน่อยสิ ใช้เดียวเดียวแหละ ปากกาผมหายหาไม่เจอเลย”

จากข้อความที่แสดงการขอร้องในตัวอย่างที่ ๖ จะเห็นว่าผู้พูดต้องการขอยืมปากกาของผู้ฟัง แต่ผู้พูดลดความรุนแรงของสถานการณ์ลง ด้วยการใช้คำว่า หน่อย และคำว่า สิ ตามหลัง นอกจากนี้ยังชี้แจงให้ชัดเจนขึ้นว่าจะขอยืมเพียงชั่วระยะเวลาไม่นาน พิจารณาได้จากข้อความว่า “ใช้เดียวเดียวแหละ” ตามหลังข้อความที่แสดงจุดมุ่งหมายของการขอร้อง

บางกรณีการลดความรุนแรงของสถานการณ์ นั้น อาจแสดงได้ด้วยการขอให้ผู้ฟังยินดีมาทำสิ่งนั้นให้แทนที่จะเป็นการขัดเคียดให้ผู้ฟังทำ แสดงได้ดังตัวอย่างที่ ๗ ต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๗ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนขอให้อาจารย์ช่วยอธิบายงานบางอย่างให้ในเวลาว่าง

“อาจารย์คะ ที่อาจารย์สั่งงานให้ทำหนูยังไม่ค่อยเข้าใจ ช่วยอธิบายให้หนูอีกสักครั้งเถอะนะคะอาจารย์”

ข้อความที่แสดงการขอร้องในตัวอย่างที่ ๗ จะเห็นว่าผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังอธิบาย

งานบางอย่างให้ แต่ผู้พูดพยายามลดความรุนแรงของสถานการณ์ด้วยการกล่าวถ้อยคำที่มีลักษณะเป็นการขอให้ผู้ฟังยินดีมาทำให้แทนที่จะแสดงการบังคับ พิจารณาได้จากกรกล่าวคำว่า *ช่วย* และ กล่าวลงท้ายข้อความที่แสดงจุดมุ่งหมายของการขอร้องด้วยคำว่า *เถอะนะ* เพื่อขอความเมตตาต่อผู้ฟัง

นอกจากนี้อาจเป็นการแสดงความรู้สึกต้องการหรืออยากจะขอให้ผู้ฟังทำบางสิ่งบางอย่างให้แทนที่จะกล่าวขอร้องตรงๆเลย ดังตัวอย่างที่ ๘

ตัวอย่างที่ ๘ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการให้นักเรียนช่วยทำงานบางอย่างให้เสร็จในวันเสาร์ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“วันนี้เรอว่างหรือเปล่า ครูอยากจะให้เธอช่วยทำงานให้ฉันหน่อย”

จากข้อความที่แสดงการขอร้องในตัวอย่างที่ ๘ จะเห็นว่าผู้พูดพยายามลดความรุนแรงของสถานการณ์ ด้วยการกล่าวขอร้องในลักษณะที่เป็นการพูดถึงความรู้สึกของตนเองที่ต้องการขอให้ผู้ฟังทำบางสิ่งบางอย่างให้ พิจารณาได้จากคำว่า *อยาก* วิธีนี้จะช่วยทำให้การขอร้องนั้นดูไม่เป็นการจงใจรบกวนผู้ฟังมากเกินไป แต่มีลักษณะเป็นการแสดงความรู้สึกของคนเท่านั้น นอกจากนี้ยังปรากฏร่วมกับ คำว่า *ช่วย* และ *ฉันหน่อย* เพื่อลดความรุนแรงของสถานการณ์มากขึ้น

หรือบางครั้งการลดความรุนแรงของสถานการณ์นั้น อาจเป็นการกล่าวถึงความรู้สึกต้องการหรือปรารถนาในสิ่งหรือเรื่องที่ขอร้อง ก่อนที่จะกล่าวข้อความที่แสดงจุดมุ่งหมายของการขอร้อง แสดงได้ดังตัวอย่างที่ ๙

ตัวอย่างที่ ๙ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอกระดาษเปล่าจากนักเรียนจำนวน ๒-๓ แผ่น

“นักเรียน ครูอยากได้กระดาษสัก ๒-๓ แผ่น ขอกระดาษครูหน่อยนะ”

จากข้อความที่แสดงการขอร้องในตัวอย่างที่ ๙ นอกจากผู้พูดจะลดความรุนแรงของสถานการณ์ ด้วยการพยายามทำให้เรื่องที่ขอร้องดูเล็กน้อย และถ้อยคำนุ่มนวลขึ้น พิจารณาได้จาก คำว่า *หน่อยนะ* ผู้พูดยังกล่าวแสดงความปรารถนาในสิ่งที่ตนต้องการ ก่อนที่จะกล่าวข้อความที่

แสดงจุดมุ่งหมายของการขอร้อง พิจารณาได้จากข้อความที่ขีดเส้นใต้ การขอร้องด้วยวิธีนี้เป็นการลดความรุนแรงของสถานการณ์ เพราะแทนที่ผู้พูดจะแสดงเจตนาขอร้องผู้ฟังเลย กลับเลือกที่จะแสดงความรู้สึกของคนก่อน เพื่อให้ผู้ฟังได้รับรู้คร่าวๆว่าผู้พูดมีเจตนาเช่นใด กล่าวได้ว่าเป็นการค่อยๆแสดงเจตนาแท้จริงออกมาทีละน้อย ทำให้ผู้ฟังไม่รู้สึกรอคักที่ต้องถูกขอร้องในทันที

ในกรณีที่สถานการณ์นั้น เป็นการขอยืมสิ่งของ หรือขอเลื่อนนัด ผู้พูดอาจลดความรุนแรงของสถานการณ์ ด้วยการสัญญาว่าจะรับผิดชอบต่อสิ่งหรือเรื่องที่ขอร้องให้ดีที่สุด แสดงได้ดังตัวอย่างที่ ๑๐

ตัวอย่างที่ ๑๐ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ได้ให้หนังสือเล่มหนึ่งแก่นักเรียน ตามที่ได้สัญญาไว้ และทราบว่าผู้ฟังจำเป็นต้องใช้ แต่เผชิญผู้พูดเพิ่งนึกได้ว่าจำเป็นต้องใช้เช่นกัน จะขอหนังสือเล่มดังกล่าวคืน

“นักเรียน ครูขอยืมหนังสือที่ครูให้นักเรียนไปได้ไหม
ครูจะรีบอ่านและรีบเอามาคืน”

จากข้อความที่แสดงการขอร้องในตัวอย่างดังกล่าว จะเห็นว่าหลังจากที่ผู้พูดแสดงจุดมุ่งหมายของการขอร้อง ในที่นี้คือขอหนังสือคืนจากผู้ฟัง แล้ว จึงลดความรุนแรงของสถานการณ์ลงด้วยการกล่าวสัญญาว่าจะรีบนำหนังสือดังกล่าวมาคืนให้ในไม่ช้า วิธีการดังกล่าวเป็นการแสดงความรับผิดชอบของผู้ฟัง ช่วยทำให้ผู้ฟังลดความกังวลใจลง และมีความหวังว่าจะได้หนังสือเล่มดังกล่าวคืนมาในเวลาไม่นานนัก

สรุปได้ว่า การลดความรุนแรงของสถานการณ์นั้น สามารถแสดงได้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการพยายามทำให้เรื่องที่ขอร้องเป็นเรื่องไม่รุนแรง หรือทำให้ถ้อยคำที่แสดงการขอร้องนุ่มนวลขึ้น นอกจากนี้อาจเป็นการกล่าวขอร้องในลักษณะขอให้ผู้ฟังยินดีมาทำให้มากกว่าการบังคับหรือขู่ขเคียดให้ผู้ฟังช่วยเหลือ การแสดงความรู้สึกต้องการขอให้ผู้ฟังทำบางสิ่งบางอย่าง การกล่าวแสดงความรู้สึกปรารถนาในสิ่งหรือเรื่องที่ขอร้องก่อนจะกล่าวข้อความที่แสดงจุดมุ่งหมายของการขอร้อง ไปจนถึงการสัญญาว่าจะรับผิดชอบต่อสิ่งหรือเรื่องที่ขอร้องจากผู้ฟัง

๒) การยกย่องและให้เกียรติผู้ฟัง

เป็นกลวิธีที่ผู้พูดแสดงความเคารพให้เกียรติ ถ่อมตัว หรือยกผู้ฟังให้สูงกว่าตน กล่าวได้ว่ากลวิธีการยกย่องและให้เกียรติผู้ฟังนี้ เป็นวิธีการลดน้ำหนักถ้อยคำ เพื่อให้ผู้ฟังไม่รู้สึกว่าตกอยู่ใต้อำนาจของผู้พูด การขอร้องด้วยกลวิธีนี้จึงเป็นการแสดงความสุภาพอ่อนน้อมต่อผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าคุณพูดไม่ได้มีเจตนาบังคับ นอกจากนี้ยังทำให้ผู้ฟังรู้สึกพึงพอใจและมีทัศนคติที่ดีต่อผู้พูด

การยกย่องและให้เกียรติผู้ฟังนั้นสามารถแสดงได้ด้วยการใช้คำว่า *คะ ครับ* การกล่าวในเชิงขออนุญาตผู้ฟังก่อนที่จะขอร้องให้ทำบางสิ่งบางอย่าง รวมถึงการกล่าวถ้อยคำที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าผู้ฟังเป็นคนที่มีความพิเศษมากกว่าการขอร้องบุคคลทั่วไป พิจารณาได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๑ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอยืมปากกาของนักเรียน

“ครูขอยืมปากกาของนักเรียนสักค้ำมะคะ”

จากข้อความที่แสดงการขอร้องในตัวอย่างที่ ๑๑ จะเห็นว่าผู้พูดแสดงความยกย่องและให้เกียรติผู้ฟัง ด้วยการกล่าวลงท้ายข้อความด้วย คำว่า *คะ* คำดังกล่าวนี้เมื่อนำมาใช้ในการกล่าวถ้อยคำใดๆ ต่อผู้ฟังแล้ว ก็จะทำให้ถ้อยคำนั้นดูสุภาพ และเป็นการแสดงถึงการให้เกียรติผู้ฟัง

ตัวอย่างที่ ๑๒ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอกระดาษเปล่าของเพื่อนร่วมงาน
๒-๓ แผ่น

“ผมขอกระดาษเปล่าสัก ๒-๓ แผ่นนะครับ”

จากข้อความที่แสดงการขอร้องในตัวอย่างที่ ๑๒ ผู้พูดแสดงความสุภาพด้วยการให้เกียรติผู้ฟัง พิจารณาได้จาก การลงท้ายข้อความด้วยคำว่า *ครับ*

ตัวอย่างที่ ๑๓ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนขอให้อาจารย์ช่วยอธิบายงานบางอย่างให้ในเวลาว่าง

“ขอโทษครับอาจารย์ ขออนุญาตช่วยอธิบายงานให้ผมหน่อยได้ไหมครับ”

ข้อความที่ปรากฏในตัวอย่างที่ ๑๓ นั้นจะเห็นว่าผู้พูดนอกจากจะแสดงการยกย่องและให้เกียรติผู้ฟังด้วยการกล่าวลงท้ายข้อความด้วยคำว่า *ครับ* แล้ว ยังแสดงได้ด้วยการกล่าวขออนุญาตก่อนที่จะขอให้ผู้ฟังช่วยทำบางสิ่งบางอย่าง วิธีการดังกล่าวถือว่าการยกย่องและให้เกียรติผู้ฟังอีกทางหนึ่ง เพราะเป็นการวางตนเองไว้ภายใต้อาณัติหรือการตัดสินใจของผู้ฟัง

ตัวอย่างที่ ๑๔ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนขอให้อาจารย์ช่วยอธิบายงานบางอย่างให้ในเวลาว่าง

“อาจารย์คะ หนูขอความกรุณาให้อาจารย์ช่วยอธิบายซ้ำได้ไหมคะ หนูไม่เข้าใจนะค่ะ”

จากข้อความที่แสดงการขอร้องในตัวอย่างที่ ๑๔ จะเห็นว่าผู้พูดแสดงการยกย่องและให้เกียรติผู้ฟังด้วยการใช้คำว่า *คะ ค่ะ* และมีการเลือกสรรคำที่แสดงว่าผู้ฟังเป็นคนที่มีเกียรติและมีความพิเศษมากกว่าการขอร้องบุคคลอื่นๆทั่วไปพิจารณาได้จากคำว่า *ขอความกรุณา*

๓) การแสดงความเป็นกันเอง

กลวิธีนี้เป็นการพยายามลดระยะห่างของความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังให้น้อยลง เป็นการ สร้างสัมพันธ์ไมตรีที่ดี ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง เพื่อที่จะทำให้น้ำหนักความรุนแรงของการรบกวนลดลง แสดงได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๕ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอกระดาษเปล่าของเพื่อนนักเรียนด้วยกัน เป็นจำนวน ๒-๓ แผ่น

“ขอกระดาษสัก ๒-๓ แผ่นนะจ๊ะ”

ตัวอย่างที่ ๑๖ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอยืมปากกาของเพื่อนร่วมงาน

“ขอโทษนะจ๊ะ ขอยืมปากกาหน่อยได้ไหมจ๊ะ”

จากข้อความที่แสดงการขอร้องในตัวอย่างที่ ๑๕ และ ๑๖ จะเห็นว่า ผู้พูดกล่าวถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน และเป็นกันเอง พิจารณาได้จากการลงท้ายถ้อยคำด้วยคำว่า *จ๊ะ* เพื่อแสดงว่าผู้พูดมีท่าทีเป็นมิตรต่อผู้ฟัง

ตัวอย่างที่ ๑๗ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอให้นักเรียนช่วยทำงานบางอย่างของผู้พูดให้เสร็จในวันเสาร์ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“ลูก หนูช่วยพิมพ์งานให้ครูหน่อยนะ ช่วงว่างๆ ตอนกลางวันหรือกลางคืนที่เสร็จงานปีใหม่แล้วก็ได้”

จากข้อความที่แสดงการขอร้องในตัวอย่างที่ ๑๗ จะเห็นว่าผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์กล่าวขอร้องด้วยถ้อยคำที่แสดงความเป็นกันเอง พิจารณาได้จากการกล่าวแทนตัวผู้ฟังว่า ลูก และ หนู ถ้อยคำดังกล่าวมีความหมายคล้ายกับว่าผู้พูดเอ็นดูผู้ฟังเสมือนเป็นญาติสนิทคนหนึ่ง เพื่อลดช่องว่างระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง

ตัวอย่างที่ ๑๘ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนจะขอให้เพื่อนนักเรียนคนหนึ่งขอร้องญาติให้ช่วยเหลืองานบางอย่างซึ่งผู้พูดทราบว่าญาติของเพื่อนสามารถช่วยเหลือผู้พูดได้

“เพื่อนเอ๋ย ญาตินายเท่านั้นที่จะช่วยเราได้ ช่วยขอร้องให้เขาช่วยเรานะ”

ตัวอย่างที่ ๑๙ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอยืมคอมพิวเตอร์ของเพื่อนนักเรียนด้วยกันเพื่อทำธุระจำเป็นบางอย่างเป็นเวลาหลายวัน

“เฮ้ยเพื่อน เราต้องทำรายงานส่งอาจารย์ อยากยืมคอมพิวเตอร์หน่อย สักอาทิตย์จะเอามาคืนนะ”

จากข้อความที่แสดงการขอร้องในตัวอย่างที่ ๑๘ และ ๑๙ จะเห็นว่าผู้พูดแสดงความเป็นกันเองต่อผู้ฟัง ด้วยการกล่าวถ้อยคำที่แสดงว่าผู้ฟังเป็นสมาชิกในกลุ่มเดียวกับผู้พูด เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังมากขึ้น พิจารณาได้จากการเรียกขานผู้ฟังว่า เพื่อนเอ๋ย และ เฮ้ยเพื่อน

๔) การเสนอทางเลือก

กลวิธีนี้เป็นกลวิธีหนึ่งซึ่งแสดงว่า ผู้พูดไม่มีเจตนาบังคับผู้ฟัง กล่าวคือเป็นการให้ทางเลือกแก่ผู้ฟังที่จะตอบรับหรือปฏิเสธการขอร้องได้ ทำให้ผู้ฟังมีอิสระในการตัดสินใจ วิธีการนี้

จึงไม่ได้ถูกจำกัดกรอบแต่เพียงการพยายามเลือกสรรถ้อยคำที่สุภาพเพื่อชักจูงให้ผู้ฟังตอบรับการขอ ร้องเพียงอย่างเดียว โดยไม่ได้เผื่อทางเลือกให้ผู้ฟังปฏิเสธเหมือนเช่นกลวิธี ๓ ประการ ที่กล่าวมา แล้วข้างต้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบว่า การให้ทางเลือกนั้นยังแสดงได้โดยนัยว่า ผู้พูดไม่ได้ที่กัก หรือค่อนข้างสรุปว่าผู้ฟังจะเต็มใจหรือสามารถทำสิ่งที่ผู้พูดต้องการได้ วิธีนี้จึงไม่เป็นการจงใจรบกวน ผู้ฟังมากนัก เพราะผู้พูดยังไม่ได้ปักใจเชื่อในความสามารถของผู้ฟัง สวนทางกับ เจื่อนใจบอปกป้องจ้ย พื้นฐาน ซึ่งเป็นเจื่อนใจหนึ่งของการขอร้องของเซอร์ล (Searle, 1969) ที่ว่า ก่อนจะขอร้อง ผู้พูดจะ ต้องแน่ใจว่าผู้ฟังสามารถทำสิ่งนั้นได้ ดังนั้นการขอร้องด้วยวิธีนี้จึงเป็นวิธีที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าคุณพูด ไม่เรียกร้องให้ผู้ฟังต้องช่วยเหลือผู้พูดมากจนเกินไป มักปรากฏในลักษณะที่เป็นการถามหรือตั้ง เจื่อนใจเพื่อให้ทางเลือกแก่ผู้ฟัง ตัวอย่างกลวิธีการเสนอทางเลือก แสดงได้ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๒๐ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอให้เพื่อนนักเรียนด้วยกันช่วยอธิบาย งานบางอย่างให้ในเวลาว่าง

“ช่วยสอนการบ้านหน่อยได้ไหม”

จากข้อความที่แสดงการขอร้องในตัวอย่างที่ ๒๐ ผู้พูดขอร้องผู้ฟัง ด้วยการใช้คำ ถามแบบขอให้ตอบรับหรือปฏิเสธ เพื่อเปิดช่องให้ผู้ฟังสามารถปฏิเสธการขอร้องได้ อีกทั้งยังเป็น การแสดงว่าผู้พูดไม่ที่กักหรือค่อนข้างสรุปความสามารถของผู้ฟังเกินไป ทำให้ผู้ฟังไม่รู้สึกรู้สึกอึดใจ มากนัก

ตัวอย่างที่ ๒๑ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอยืมปากกาของเพื่อน

“ขอโทษนะ มีปากกาเปล่า ถ้ามีขอยืมด้วยนึ่งสิ”

จากข้อความที่แสดงการขอร้องในตัวอย่างที่ ๒๑ จะเห็นว่าผู้พูดเลือกที่จะถาม ความพร้อมของผู้ฟังก่อน แล้วจึงตั้งเจื่อนใจต่อไปอีกว่า หากผู้ฟังพร้อมที่จะช่วยได้ผู้พูดก็จะขอ ในสิ่งที่ต้องการ วิธีการขอร้องดังกล่าวช่วยเปิดช่องให้ผู้ฟังสามารถตอบรับหรือปฏิเสธได้อย่างไม่ อึดอึดใจ กล่าวคือ หากผู้ฟังต้องการปฏิเสธ ก็สามารถอ้างได้ว่าตนไม่มีสิ่งที่ผู้พูดขอ นอกจากนี้ผู้

วิจัยมองว่าการตั้งเงื่อนไขเพื่อแสดงการขอร้องดังกล่าวนั้นยังเป็นวิธีการกลบเกลื่อนเจตนาที่แท้จริงของผู้พูด การขอร้องวิธีนี้จึงดูไม่เป็นการจงใจรบกวนผู้ฟังมากเกินไป

แม้ว่า การเสนอทางเลือกด้วยวิธีดังกล่าวข้างต้นบางวิธีจะทำให้การขอร้องนั้นดูเหมือนว่าผู้พูดไม่ได้แสดงเจตนาอย่างชัดเจน เพราะ เป็นการขอร้องที่อยู่ในรูปของการถามหรือการตั้งเงื่อนไข แทนที่จะแสดงเจตนาตรงๆ แต่เนื่องจากการขอร้องดังกล่าวเป็นการขอร้องที่คนทั่วไปในสังคมใช้กันจนเป็นที่ทราบความหมายแท้จริง ดังนั้นแม้ลักษณะของข้อความจะไม่ได้แสดงเจตนาชัดเจนเสียทีเดียว แต่ก็ถือเป็นการขอร้องอย่างตรงไปตรงมา เพียงแต่มีการตกแต่งแก้ไขเพื่อสร้างความสุภาพมากขึ้นเท่านั้น

ผู้วิจัยพบข้อสังเกตประการหนึ่งเกี่ยวกับการถามความสามารถของผู้ฟังร่วมกับการกล่าวข้อความที่แสดงจุดมุ่งหมายของการขอร้อง กล่าวคือ หากการถามนั้น ปรากฏหลังจากที่ผู้พูดได้กล่าวจุดมุ่งหมายของการขอร้องไปแล้ว นอกจากจะช่วยชี้ทางเลือกแก่ผู้ฟังแล้ว ยังอาจช่วยลดการเสียน้ำของผู้พูดได้ด้วย กล่าวคือ ในการขอร้องนั้น มีความเสี่ยงที่ผู้ฟังจะรู้สึกถูกรบกวน จนทำให้บางครั้งอาจเลือกที่จะไม่กล่าวอะไรเลยแทนการตอบรับหรือปฏิเสธ ซึ่งอาจทำให้ผู้พูดรู้สึกเสียน้ำ เนื่องจากผู้ฟังดูเหมือนไม่สนใจสิ่งที่ผู้พูดขอร้องหรือไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามพันธกิจกับผู้พูด ดังนั้นการถามที่มีนัยของการขอให้ตอบวิธีนี้จึงสามารถช่วยกระตุ้นให้ผู้ฟังแสดงการตอบกลับมากขึ้น เป็นการป้องกันไม่ให้ผู้ฟังเงียบไปเฉยๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๒๒ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอให้อาจารย์ช่วยทำงานบางอย่างของนักเรียนให้เสร็จในวันเสาร์ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“อาจารย์คะ จะเป็นการรบกวนเกินไปไหมคะ ถ้าหนูจะขอให้อาจารย์สอนเพิ่มเติมในวันเสาร์ ไม่ทราบว่าคุณครูจะว่างไหมคะ”

ตัวอย่างที่ ๒๓ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอกระดาษเปล่า ๒-๓ แผ่นของเพื่อน

“เออ ขอกระดาษคู่หนึ่งครับ มีไหมครับ”

นอกจากนี้ผู้วิจัยพบข้อสังเกตที่น่าสนใจบางประการเกี่ยวกับ การตั้งเงื่อนไขเพื่อให้ทางเลือกแก่ผู้ฟัง กล่าวคือ บางกรณีอาจปรากฏตามหลังข้อความที่แสดงจุดมุ่งหมายของการขอร้อง พิจารณาได้จากตัวอย่างที่ ๒๔

ตัวอย่างที่ ๒๔ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอให้เพื่อนร่วมงานทำงานบางอย่างให้ผู้พูดในวันเสาร์ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“คุณนิต ถิ่นขอความร่วมมือจากคุณให้ช่วยทำงานชิ้นนี้ ถ้าคุณไม่ว่างก็ไม่เป็นไรนะคะ”

ตัวอย่างที่ ๒๕ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอให้นักเรียนช่วยพิมพ์งานให้เสร็จในวันเสาร์ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“ครูเห็นเธอมีฝีมือในการพิมพ์งาน เธอพอมีเวลาไหมจะ ช่วยพิมพ์งานให้ครูสักนิต แต่ถ้าไม่ว่างก็ไม่เป็นไรนะ”

การตั้งเงื่อนไขลักษณะนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่าถ้าผู้ฟังไม่สามารถตอบรับการขอร้องของผู้พูดได้ ผู้พูดก็จะไม่ถือว่าเป็นปัญหาหรือสร้างความผิดหวังให้แก่ผู้พูดมากนัก ผู้วิจัยสังเกตว่าการกล่าวถ้อยคำที่แสดงว่าไม่เป็นปัญหานี้เป็นการป้องกันการเสียน้ำหน้าของผู้พูดทางหนึ่งด้วย กล่าวคือ หากผู้พูดถูกปฏิเสธ ผู้พูดก็จะไม่รู้สึกละอายมากนัก เพราะได้ออกตัวแล้วว่าหากผู้ฟังปฏิเสธ คนก็รู้อีกว่าเป็นปัญหา ดังถ้อยคำที่ว่า “ถ้าไม่ได้อีกก็ไม่เป็นไร” ต่างจากการกล่าวด้วยถ้อยคำที่ว่า “ถ้าได้ก็คงจะดีสิ” ซึ่งคุณเป็นการคาดหวังให้ผู้ฟังตอบรับ และเสี่ยงอย่างยิ่งต่อการเสียน้ำหน้า หากผู้ฟังปฏิเสธ ดังนั้นวิธีการนี้จึงนอกจากจะไม่แสดงว่าเป็นการรบกวนผู้ฟังมากเกินไปแล้ว ยังช่วยลดการเสียน้ำหน้าของผู้พูดด้วย

ถ้อยคำนี้บางกรณีอาจสร้างความไม่สุภาพต่อผู้ฟังได้ กล่าวคืออาจมีนัยอื่นที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกอึดอัดใจ เช่น ผู้พูดอาจคาดเดาว่าผู้ฟังจะปฏิเสธการขอร้อง จึงกล่าวถ้อยคำนี้ในลักษณะตัดพ้อหรือน้อยใจผู้ฟังเพื่อทำให้ผู้ฟังใจอ่อน หรือบางทีอาจรอคำตอบรับจากผู้ฟังอยู่ จึงกล่าวถ้อยคำนี้เชิงตัดพ้อเล็กน้อยเพื่อกระตุ้นให้ผู้ฟังตอบรับ กรณีนี้ผู้พูดอาจต้องอาศัยอวัจนภาษา เช่น น้ำเสียง ท่าทางประกอบ รวมทั้งมักใช้กับผู้ฟังที่มีความสนิทสนมด้วยเพราะผู้ฟังกลุ่มนี้มักให้ความสำคัญและเอาใจใส่เรื่องความรู้สึกและมิตรภาพของอีกฝ่ายมากกว่าคนที่ไม่สนิทด้วย เช่น ตัวอย่างสมมติ

ว่า “ช่วยทำงานนี้ในวันหยุดหน่อยสิ เราต้องรีบส่งด้วย ถ้าไม่วางก็ไม่เป็นไร” หรือ “ช่วยทำงานให้หน่อยได้ไหม ...ถ้าไม่ได้ก็ไม่เป็นไร (สีหน้าเศร้า)”

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยถือว่ากลวิธีดังกล่าวเป็นการให้ทางเลือกมากกว่าการตัดพ้อ เนื่องจากผู้วิจัยกำหนดให้ผู้พูดกับผู้ฟัง ไม่มีความสนิทสนมกันเป็นพิเศษ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงไม่น่าใช้กลวิธีนี้เพื่อแสดงการตัดพ้อผู้ที่ไม่ได้สนิทสนมด้วย

สรุปว่าการเสนอทางเลือกนั้นแสดงได้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย อาจเป็นการถามความสามารถ หรือตั้งเงื่อนไขเพื่อแบ่งรับแบ่งสู้

๕) การแสดงความเกรงใจ

การขอให้ผู้ฟังทำบางสิ่งบางอย่างให้นั้นถือเป็นการก้าวท้าวความเป็นส่วนตัวของผู้ฟัง อาจทำให้ผู้ฟังรู้สึกอึดอัดที่จะต้องตัดสินใจตอบรับหรือปฏิเสธ อีกทั้งการที่ผู้ฟังต้องทำสิ่งใดให้ผู้พูดไม่ว่าเรื่องนั้นจะง่ายหรือยาก ก็อาจนำความเดือดร้อนลำบากใจให้แก่ผู้ฟัง เพราะต้องลงแรงช่วยทำบางสิ่งบางอย่างให้ผู้พูดต่างๆ ที่เรื่องดังกล่าวไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้ฟัง ดังนั้นเพื่อเป็นการแสดงว่าผู้พูดไม่ได้ตั้งใจสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้ฟังมากนัก ผู้พูดจึงอาจเลือกใช้กลวิธีการแสดงความเกรงใจ

การแสดงความเกรงใจนั้นเป็นการแสดงความรู้สึกของผู้พูด เป็นการแสดงว่าผู้พูดรู้ดีว่าการขอร้องนั้น จะนำความลำบากใจให้แก่ผู้ฟัง แต่ไม่สามารถเลี่ยงการกระทำนั้นได้ จึงแสดงความรู้สึกเกรงใจผู้ฟัง เพื่อแสดงว่าตนไม่ได้ตั้งใจให้ผู้ฟังรู้สึกลำบาก เดือดร้อนรำคาญใจ วิธีการนี้ต่างจากกลวิธีข้างต้นเพราะไม่ได้เป็นการกลบเกลื่อนเจตนา แต่เป็นการแสดงความรู้สึกเกรงใจประกอบการขอร้อง ทั้งนี้กลวิธีดังกล่าวอาจแสดงได้ด้วยการกล่าว คำแสดงความเกรงใจ การขอโทษ หรือการยอมรับว่าตนทำให้ผู้ฟังรู้สึกเดือดร้อนลำบากใจ แสดงได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๒๖ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอยืมของมีค่าหาดูยากของนักเรียน เพื่อทำธุระจำเป็นบางอย่างเป็นเวลาหลายวัน

“นักเรียนจะ เผลอครูต้องจัดนิทรรศการและทราบว่านักเรียนมีของที่เกี่ยวข้อง เรื่องที่จะจัด ครูเกรงใจจึงเลยแต่ก็หาที่ไหนไม่ได้ ครูอยากจะขอยืมนักเรียนมา

จัดงานครั้งนี้เพื่อเป็นวิทยาทาน และจะดูแลรักษาของๆ นักเรียนให้ดีที่สุดและจะรีบส่งคืนโดยเร็วที่สุดจะ”

ผู้วิจัยพบข้อสังเกตเกี่ยวกับการกล่าวคำแสดงความเกรงใจ กล่าวคือหากผู้พูดกล่าวเกรงใจก่อนที่จะแสดงการขอร้อง อาจเป็นการแสดงถึงความลึกลับก่อนที่จะขอร้อง กล่าวคือวิธีการนี้แสดงให้เห็นว่าผู้พูดมีการไตร่ตรองก่อนที่จะขอร้องแล้วว่า เรื่องที่ขอร้องอาจทำให้ผู้ฟังลำบากใจ ดังนั้น เมื่อจะขอร้อง ผู้พูดจึงแสดงการรื้อหรืออีกอักขรวิธีที่จะขอร้องด้วยการกล่าวแสดงความเกรงใจต่อผู้ฟังก่อน แล้วจึงกล่าวข้อความที่แสดงจุดมุ่งหมายของการขอร้อง ดังตัวอย่างที่ ๒๗

ตัวอย่างที่ ๒๗ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอยืมเงินของเพื่อนเป็นจำนวนมาก เพื่อทำธุระจำเป็นบางอย่างเป็นเวลาหลายวัน

“เนี่ย เกรงใจจังเลย เออ ขอยืมสัก ๕๐๐ สิ เค็คร้อนจริงๆ”

กรณี การแสดงความเกรงใจ ด้วยการกล่าวขอโทษ นั้น จากข้อมูลพบว่าอาจเป็นการกล่าวคำแสดงการขอโทษตรงๆ รวมถึงการคาดหวังว่าผู้ฟังจะให้อภัย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๒๘ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอให้อาจารย์ช่วยทำงานบางอย่างของผู้พูดให้เสร็จในวันเสาร์ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“ขอโทษครับอาจารย์ ผมไม่เข้าใจบทเรียนที่สอน อยากจะขอให้อาจารย์ช่วยสอนเพิ่มเติมได้ไหม”

ตัวอย่างที่ ๒๙ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ถูกกล่าวหาว่าทำผิดทางวินัย ทั้งที่ไม่เป็นความจริง ผู้พูดทราบว่าเพื่อนร่วมงานคนหนึ่งอยู่ในเหตุการณ์ จะขอให้เพื่อนร่วมงานช่วยเป็นพยานยืนยันเรื่องดังกล่าว

“ขอโทษนะคะ คุณช่วยยืนยันให้หน่อยได้ไหมคะ ก็เรื่องที่ถูกกล่าวหาว่าไม่เป็นความจริง ที่จริงแล้วฉันไม่ได้เป็นอย่างที่เขากล่าวหาเลย”

ผู้วิจัยสังเกตว่า การกล่าวคำแสดงการขอโทษดังตัวอย่างข้างต้น เป็นวิธีที่ผู้พูดนิยมใช้กันมากจนเป็นธรรมเนียมนิยมในการขอร้อง อีกทั้งผู้วิจัยยังสังเกตว่าการขอโทษดังกล่าวนอกจาก

จากจะช่วยสร้างความสุภาพต่อผู้ฟังแล้ว ยังช่วยเรียกให้ผู้ฟังหันมาจับฟังหรือสนใจเรื่องที่คุณพูดขอ
ร้องอย่างตั้งใจมากขึ้นด้วย

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่า การกล่าวคำแสดงการขอโทษ บางครั้งอาจเป็นการ
กล่าวขอโทษที่ได้ทำผิดพลาดบางอย่างต่อผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังต้องเสียหายนะคนอื่น มักปรากฏใน
สถานการณ์ที่ผู้ฟังไม่คาดว่าจะเป็นผู้พูด เช่น สถานการณ์การขอเลื่อนนัด, การที่ผู้พูดขอของ
บางอย่างแก่ผู้ฟังแล้วจู่ๆ ก็ขอคืน เป็นต้น ดังตัวอย่างที่ ๓๐ และ ๓๑ ต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๓๐ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์นัดนักเรียนเพื่อทำกิจกรรมสันทนาการร่วมกัน
บางอย่าง เช่น เล่นกีฬา หรือดนตรี ฯลฯ แต่บังเอิญผู้พูดมีธุระจำเป็นบางอย่าง จึง
ขอเลื่อนนัดจากเวลา ๘.๐๐ น. เป็น ๙.๐๐ น.

“ครูต้องขอโทษด้วย ครูไม่ว่างในเวลา ๘.๐๐ น.ขอเลื่อนเป็นเวลา ๙.๐๐ เธอคงไม่
ขัดข้องนะ”

ตัวอย่างที่ ๓๑ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนได้ให้หนังสือเล่มหนึ่งแก่เพื่อน ตามที่ได้
สัญญากันไว้ และทราบว่านักเรียนจำเป็นต้องใช้ แต่เผอิญผู้พูดเพิ่งนึกได้ว่า
จำเป็นต้องใช้เช่นกัน จะขอหนังสือเล่มดังกล่าวคืน

“ขอโทษจริงๆ นะ หนังสือเล่มนั้นจำเป็นต้องใช้หรือเปล่า พอที่เราต้องรีบใช้ด่วน
เลย พอจะให้เราก่อนได้ไหมจ๊ะ”

กรณีที่การขอโทษนั้นเป็นการคาดหวังว่าผู้ฟังจะให้ภัย สามารถแสดงได้ดังตัว
อย่างที่ ๓๒ และ ๓๓ ต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๓๒ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอยืมเงินของเพื่อนเป็นจำนวนมาก
เพื่อทำธุระจำเป็นบางอย่างเป็นเวลาหลายวัน

“เธอ เราขยืมเงินสัก ๕๐๐๐ บาทหน่อยได้ไหม หวังว่าเธอคงไม่โกรธนะ”

ตัวอย่างที่ ๓๓ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอยืมคอมพิวเตอร์ของเพื่อน เพื่อทำธุระจำเป็นบางอย่างเป็นเวลาหลายวัน

“เพื่อน เรามีความจำเป็นที่จะต้องใช้คอม จะขอยืมเพื่อนหน่อยได้ไหม แต่เป็นเวลาหลายวันหน่อยนะ เพื่อนคงไม่ว่านะจ๊ะ”

จากข้อความที่แสดงการขอร้องในตัวอย่างที่ ๓๒ และ ๓๓ จะเห็นว่าผู้พูดแสดงความรู้สึกเกรงใจผู้ฟัง ด้วยการกล่าวขอโทษในลักษณะคาดหวังว่าผู้ฟังจะให้อภัย วิธีดังกล่าวเป็นวิธีที่แสดงให้เห็นว่าผู้พูดคาดเดาปฏิริยาที่จะได้รับตามมาจากผู้ฟัง ผู้พูดรู้ว่าผู้ฟังอาจไม่พอใจการกระทำของผู้พูด จึงพยายามขอให้ผู้ฟังยอมรับและให้อภัยในการรบกวนครั้งนี้ โดยถ้อยคำที่ใช้มีลักษณะเป็นการคาดหวังให้ผู้ฟังให้อภัย

การคาดหวังว่าผู้ฟังจะให้อภัยนี้ ผู้วิจัยมองว่าในอีกแง่หนึ่งอาจทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกลำบากใจที่จะปฏิเสธการขอร้องได้เช่นกัน เนื่องจากลักษณะของข้อความเป็นการกล่าวแสดงความคาดหวังกันไว้ก่อนว่าผู้ฟังคงไม่ปฏิเสธ ดังนั้นวิธีการดังกล่าวจึงอาจเป็นการแสดงความไม่สุภาพต่อผู้ฟัง เนื่องจากการสร้างความกดดันแก่ผู้ฟังมากขึ้น และอาจเป็นการแสดงว่าผู้พูดคำนึงถึงประสิทธิภาพในการขอร้องมากกว่าการคำนึงถึงความสุภาพ

ส่วน กรณีที่ การแสดงความเกรงใจนั้น เป็นการยอมรับว่าทำให้ผู้ฟังต้องเดือดร้อน สามารถแสดงได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๓๔ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ถูกกล่าวหาว่าทำผิดทางวินัย ทั้งที่ไม่เป็นความจริง ผู้พูดทราบว่ามีนักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ จะขอให้นักเรียนช่วยเป็นพยานยืนยันเรื่องดังกล่าว

“เธอจ๊ะ คือฉันมีเรื่องเดือดร้อน เธอช่วยฉันคิดต่อคุณ... หน่อยได้ไหม ต้องรีบแล้วด้วย รบกวนเธอหน่อย ยังไงก็ช่วยๆ หน่อยนะ”

ตัวอย่างที่ ๓๕ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอให้เพื่อนร่วมงานช่วยทำงานบางอย่างของผู้พูดให้เสร็จในวันเสาร์ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“ขอรบกวนช่วยพิมพ์งานสักหน่อยได้ไหมคะ งานด่วนค่ะ”

จากข้อความที่แสดงการขอร้องในตัวอย่างที่ ๓๔ และ ๓๕ จะเห็นว่าผู้พูดรู้สึกเกรงใจผู้ฟัง จึงกล่าวในเชิงยอมรับว่าทำให้ผู้ฟังต้องเดือดร้อน ทั้งนี้แสดงได้ด้วยการออกตัวในลักษณะเกรงใจที่ต้องมา *รบกวน* ผู้ฟัง

สรุปแล้วกลวิธีการแสดงความเกรงใจนั้น อาจแสดงได้ด้วยการกล่าวคำแสดงความรู้สึกเกรงใจตรงๆ หรืออาจเป็นการกล่าวขอโทษ และการยอมรับว่ารบกวนหรือทำให้ผู้ฟังลำบากใจ

๖) การแสดงเหตุผล

การแสดงเหตุผลเป็นอีกกลวิธีหนึ่งที่แสดงว่าผู้พูดไม่เจตนาสร้างความเดือดร้อน เป็นการแสดงว่าผู้พูดมีเหตุผลบางอย่างจึงต้องขอร้องผู้ฟัง คล้ายกับจะบอกผู้ฟังว่าหากไม่มีเหตุผลอันใดจริงๆ ผู้พูดก็คงไม่รบกวนผู้ฟัง

การแสดงเหตุผลนี้มักเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้พูดกำลังเดือดร้อน เหตุผลที่ใช้จึงเป็นการเล่าถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้พูด ทำให้เห็นว่าผู้พูดกำลังอยู่ในสถานการณ์ที่ลำบาก ดังตัวอย่างที่ ๓๖ และ ๓๗

ตัวอย่างที่ ๓๖ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนไม่เข้าใจบทเรียนบางอย่างจึงจะขอให้อาจารย์ช่วยสอนเพิ่มเติมในวันเสาร์ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“อาจารย์คะ หนูไม่เข้าใจบทเรียนเลย อาจารย์จะช่วยสอนเพิ่มเติมในวันเสาร์หน่อยได้ไหม แต่วันเสาร์มันตรงกับวันปีใหม่ ไม่ทราบว่าอาจารย์จะสอนได้ไหมคะ”

จากข้อความที่แสดงการขอร้องในตัวอย่างที่ ๓๖ จะเห็นว่าผู้พูดแสดงเหตุผลประกอบการขอร้อง พิจารณาได้จากข้อความที่ขีดเส้นใต้ การให้เหตุผลดังกล่าวเป็นการแสดงว่าผู้พูดไม่มีเจตนาที่จะรบกวนผู้ฟัง หากแต่เพราะผู้พูดมีปัญหาจึงจำเป็นต้องขอความช่วยเหลือจากผู้ฟัง

ตัวอย่างที่ ๓๗ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์จำเป็นต้องขอยืมคอมพิวเตอร์ของเพื่อนร่วมงานเพื่อทำธุระบางอย่าง

“คุณนิคคะ พอดีฉันมีงานเร่งด่วนมาก อยากจะขอยืมคอมพิวเตอร์ของคุณไปใช้งาน ชัก ๒-๓ วัน คุณช่วยฉันหน่อยนะคะ”

กรณีข้อความในตัวอย่างที่ ๓๗ ก็เช่นกัน การขอร้องดังกล่าวเป็นการขอร้องภายใต้สถานการณ์ที่ผู้พูดต้องการขอขีมือคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นของมีค่าของผู้ฟัง เรื่องที่ขอร้องนี้มีแนวโน้มที่จะทำให้ผู้ฟังลำบากใจ ดังนั้นผู้พูดจึงจำเป็นต้องให้เหตุผลประกอบเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจว่าแท้ที่จริงแล้วผู้พูดไม่ได้ต้องการรบกวนผู้ฟังแต่เพราะมีเหตุผลจำเป็นงานอย่างจึงต้องขอร้องผู้ฟัง ดังจะพิจารณาได้จากข้อความที่ขีดเส้นใต้

จะเห็นว่าการแสดงเหตุผลด้วยการเล่าถึงปัญหาความเดือดร้อนของผู้พูดนั้น ผู้พูดมักกล่าวด้วยถ้อยคำที่มีน้ำหนักความรุนแรงของปัญหาค่อนข้างมาก ทั้งที่ความจริงอาจไม่รุนแรงถึงขนาดนั้น แต่ที่ผู้พูดกล่าวเช่นนี้ อาจเพื่อเรียกความสนใจจากผู้ฟัง หรือทำให้คิดว่าตนมีปัญหาเดือดร้อนอย่างมาก จำเป็นที่จะต้องขอความช่วยเหลือจากผู้พูด ดังเช่นตัวอย่างที่ ๓๖ ข้างต้น ผู้พูดให้เหตุผลว่า “ไม่เข้าใจบทเรียนเลย” จึงต้องขอให้ผู้ฟังช่วยสอนเพิ่มเติม แต่จริงๆ แล้วผู้พูดอาจไม่เข้าใจในเนื้อหาบางส่วนเท่านั้น ไม่ใช่เนื้อหาทั้งหมด หรือตัวอย่างที่ ๓๗ ซึ่งผู้พูดให้เหตุผลว่า “ตนมีงานด่วนมาก” จึงต้องขีมือคอมพิวเตอร์ของผู้ฟัง ทั้งที่จริงๆ แล้วผู้พูดมีงานด่วนจริง แต่อาจไม่ได้รุนแรงหรือทำให้เดือดร้อนมากก็ได้

นอกจากนี้การแสดงเหตุผลอาจเป็นการกล่าวถึงผลร้ายที่จะเกิดขึ้นกับผู้พูด หากผู้ฟังไม่ช่วยเหลือ พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๓๘ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งอาจารย์ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางวินัยบางอย่าง ทั้งที่ไม่เป็นความจริง และทราบว่ามีนักเรียนก็อยู่ในเหตุการณ์ จึงจะขอให้นักเรียนช่วยเป็นพยานยืนยันความจริง

“วันนั้นเธอก็อยู่ในเหตุการณ์ รู้ดีว่าใครผิดใครถูก ดังนั้นช่วยเป็นพยานให้ครูหน่อยนะ ถ้าเธอไม่ช่วยครูต้องแย่แน่ๆ”

จากข้อความที่แสดงการขอร้องในตัวอย่างที่ ๓๘ จะเห็นว่าผู้พูดให้เหตุผลประกอบการขอให้ผู้ฟังช่วยเป็นพยานว่าหากผู้ฟังไม่ช่วยเหลือผู้พูดอาจได้รับผลร้ายตามมา ดังจะเห็นได้จากข้อความที่ขีดเส้นใต้

ตัวอย่างที่ ๓๕ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางวินัยบางอย่าง ทั้งที่ไม่เป็นความจริง และทราบที่อาจารย์ก็อยู่ในเหตุการณ์ จึงจะขอให้ผู้ฟังช่วยเป็นพยานยืนยันความจริง

“อาจารย์ครับ ผมถูกกล่าวหา อาจารย์ช่วยยืนยันให้ผมได้ไหมครับ ไม่อย่างนั้นผมหมดอนาคตแน่”

ข้อความในตัวอย่างดังกล่าวก็เช่นกัน จะเห็นว่าผู้พูดได้ให้เหตุผลที่ต้องขอร้องผู้ฟังว่าตนถูกกล่าวหา และผลที่ตามมาก็คือ อาจต้องถูกไล่ออก ดังนั้นจึงต้องขอให้ผู้ฟังช่วยเหลือ

การให้เหตุผลลักษณะนี้นอกจากจะแสดงว่าผู้พูดไม่มีเจตนาขอร้องผู้ฟังแล้ว ยังทำให้ผู้ฟังเกิดความเห็นใจหรือแสดงให้เห็นว่าเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่ผู้ฟังจำเป็นต้องช่วยเหลือ ทำให้ยากที่จะปฏิเสธการขอร้องได้ โดยเฉพาะคนไทยได้รับการปลูกฝังให้รู้จักมีเมตตาและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น หากไม่ช่วยเหลือก็อาจถูกตำหนิจากสังคมว่า เป็นผู้เล็งน้ำใจ วิธีการนี้จึงเป็นกลวิธีหนึ่งที่คนไทยนิยมใช้ในการขอร้อง ผู้วิจัยเห็นว่าหากมองอีกมุมหนึ่งวิธีการนี้ก็ถือว่าเป็นการบีบบังคับผู้ฟังทางอ้อมได้เช่นกัน เพราะทำให้ผู้ฟังปฏิเสธการขอร้องได้ยากขึ้น

การแสดงเหตุผลบางครั้งอาจใช้เพื่อลดความรู้สึกเสียน้ำหน้าของผู้พูด โดยปกติคนเราคำนึงถึงเรื่องหน้าหรือศักดิ์ศรี บางคนให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มาก กล่าวว่าการที่ต้องพึ่งผู้อื่น จะทำให้ตนเสียน้ำหน้า ถ้าหากสามารถสนองความต้องการของตนได้ทุกอย่างคงไม่จำเป็นต้องขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น แต่ในความเป็นจริงคนเราไม่สามารถทำทุกสิ่งทุกอย่างได้ด้วยตัวเองเสมอไป จึงจำเป็นต้องขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น

ด้วยเหตุนี้เพื่อลดความรู้สึกเสียน้ำหน้าจึงต้องอาศัยการแสดงเหตุผลให้ผู้ฟังรู้สึกว่าการที่ขอร้องเป็นเรื่องที่ผู้พูดสามารถทำได้จริงๆ กล่าวคือ ผู้พูดได้พยายามพึ่งตนเองแล้วแต่ไม่สำเร็จ และยังเป็น การแสดงว่าผู้พูดไม่มีเจตนาทำให้ผู้ฟังต้องลำบาก โดยการแสดงให้ผู้ฟังเห็นว่าผู้พูดได้พยายามแล้วที่จะไม่รบกวนผู้ฟัง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๔๐ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ขอให้นักเรียนช่วยอธิบายงานบางอย่างให้ในเวลาว่าง

“หนูจำ หนูรู้ใช่ไหมว่านี่ทำยังไง ช่วยอธิบายให้ครูหน่อยได้ไหมเอ่ย ครูพยายามแล้วแต่ไม่สำเร็จ”

ขณะเดียวกันยังพบว่าบางครั้ง การแสดงผลอาจเป็นการกล่าวถึงคุณสมบัติบางอย่างของผู้ฟังที่สามารถช่วยเหลือผู้พูดได้ ผู้พูดต้องการแสดงว่าตนไม่มีเจตนาทำให้ผู้ฟังเคืองคร้อน แต่เพราะผู้พูดเข้าใจว่าเรื่องที่ขอร้องเป็นเรื่องที่ผู้ฟังมีความถนัดและน่าจะทำได้ไม่ยาก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ ๔๑ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ถูกกล่าวหาว่า กระทำความผิดทางวินัยบางอย่าง ทั้งที่ไม่เป็นความจริง และทราบว่ามีนักเรียนคนหนึ่งก็อยู่ในเหตุการณ์ จึงจะขอให้ นักเรียนช่วยเป็นพยานยืนยันความจริง

“จตุรงค์ วันนั้นที่มีเรื่องนะ เธออยู่ในเหตุการณ์ด้วย เธอช่วยเป็นพยานให้ครูหน่อยนะ เธอก็เห็นใช่ไหม”

จากข้อความที่แสดงการขอร้องในตัวอย่างที่ ๔๑ จะเห็นว่าผู้พูดขอให้ผู้ฟังช่วยเป็นพยานยืนยันความจริง ในการขอร้องผู้พูดได้ให้เหตุผลว่า ผู้ฟังอยู่ในเหตุการณ์ ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้พูดไม่ได้ตั้งใจจะรบกวน แต่เห็นว่าผู้ฟังมีคุณสมบัติที่สามารถช่วยเหลือผู้ฟังได้

การแสดงผลอาจเป็นการกล่าวถึงผลที่ตามมาหากผู้ฟังตอบรับการขอร้องนั้น ผลที่ได้รับจะไม่เพียงเกิดประโยชน์แก่ตัวผู้พูด แต่จะส่งผลกระทบต่อส่วนรวม และอาจรวมถึงตัวผู้ฟังเอง เนื่องจากได้รับการยกย่องสรรเสริญจากผู้อื่น นอกจากนี้ผู้พูดอาจมีเจตนาคล้ายกับเป็นการบอกว่าถ้าผู้ฟังไม่ช่วยก็อาจจะถูกมองว่าเห็นแก่ตัว ดังนั้นวิธีนี้จึงนอกจากจะแสดงว่าผู้พูดไม่มีเจตนารบกวนแล้วยังทำให้ผู้ฟังไม่กล้าที่จะปฏิเสธการขอร้องได้เช่นกัน ดังตัวอย่างที่ ๔๒

ตัวอย่างที่ ๔๒ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอยืมของมีค่าของนักเรียน เพื่อทำธุรกรรม จำเป็นบางอย่างเป็นเวลาหลายวัน

- ๑) “เพื่อให้คนที่ไม่เคยเห็นได้มีโอกาสเห็น ครูขอยืมของๆ เธอไปแสดงนิทรรศการ ครูรับรองว่าของๆ เธอจะไม่บุบสลายหรือสูญหาย”
- ๒) “ครูอยากขอยืมของชิ้นนี้ไปจัดนิทรรศการ เพื่อเป็นประโยชน์แก่คนเป็นจำนวนมาก และจะดูแลรักษาเป็นอย่างดี หวังว่าเธอคงไม่ขัดข้องนะคะ”

จากข้อความที่แสดงการขอร้องดังตัวอย่างที่ ๔๒ จะเห็นว่าผู้พูดพยายามให้เหตุผลว่าสิ่งที่ขอให้ผู้ฟังทำนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมด้วย ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่าสิ่งที่ผู้พูดขอร้องนั้นไม่ได้ทำเพื่อตนเอง แต่ทำเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นด้วย

สรุปได้ว่าการแสดงเหตุผลนั้นอาจเป็นการกล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้พูด หรือผลร้ายที่ตามมาหากผู้ฟังไม่ช่วยเหลือ นอกจากนี้อาจเป็นการกล่าวถึงคุณสมบัติบางอย่างของผู้ฟังที่น่าจะสามารถช่วยเหลือผู้พูดได้ไม่ยาก หรืออาจยกผลดีที่จะเกิดขึ้นกับส่วนรวมหากผู้ฟังช่วยเหลือ เหตุผลต่างๆเหล่านี้จะช่วยแสดงให้ผู้ฟังเห็นว่าผู้พูดมิได้มีเจตนาหรือใจที่จะสร้างความเดือดร้อนหรือรบกวนผู้อื่น

๗) การเสนอข้อแลกเปลี่ยน

ในการขอร้องนั้น นอกจากผู้พูดจะแสดงความสุภาพต่อผู้ฟังได้โดยการแสดงว่าไม่มีเจตนารบกวน หรือสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้ฟังมากเกินไปแล้ว ยังอาจลดน้ำหนักของเจตนาลงได้ด้วยการกล่าวเสนอข้อแลกเปลี่ยนอื่น ๆ ที่คิดว่าผู้ฟังจะต้องการให้แทน

การเสนอข้อแลกเปลี่ยนในที่นี้คือ การที่ผู้พูดเสนอสิ่งหนึ่งให้ผู้ฟังเพื่อแลกกับการขอให้ทำบางสิ่งบางอย่างให้แก่ผู้พูด สิ่งที่เสนอนั้นอาจเป็นสิ่งของหรือการทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนก็ได้ กลวิธีนี้จะช่วยไม่ให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง กล่าวได้ว่าเป็นการทดแทนสิ่งที่ผู้ฟังต้องสูญเสียประโยชน์ไปเมื่อตอบรับการขอร้องของผู้พูด การเสนอข้อแลกเปลี่ยนนี้ ผู้พูดอาจทำเพื่อเป็นการตอบแทนน้ำใจที่ผู้ฟังมีต่อผู้พูด เป็นการสร้างความรู้สึกที่ดีให้แก่ผู้ฟัง

ในอีกทางหนึ่งอาจเป็นกลวิธีที่ช่วยรักษา ศักดิ์ศรี ของผู้พูด ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าคนส่วนใหญ่มักคำนึงถึงหน้าตาหรือศักดิ์ศรีของตนเอง การขอให้ผู้อื่นทำบางสิ่งบางอย่างให้ บางครั้งอาจทำให้ผู้พูดรู้สึกสูญเสียศักดิ์ศรีในตัวเอง ดังนั้นจึงพยายามหาวิธีการเพื่อรักษาศักดิ์ศรีเอาไว้ กลวิธีการเสนอข้อแลกเปลี่ยนจะช่วยทำให้ผู้พูดลดความรู้สึกสูญเสียศักดิ์ศรี กล่าวคือ ผู้พูดไม่ได้เป็นเพียงผู้รับประโยชน์ฝ่ายเดียวแต่ยังเป็นฝ่ายให้ประโยชน์แก่ผู้ฟังด้วยลักษณะการขอร้องเช่นนี้ คล้ายกับเป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน

การเสนอข้อแลกเปลี่ยนบางกรณีมีลักษณะคล้าย การสัญญา ที่ได้กล่าวถึงในกลวิธีการลดความรุนแรงของสถานการณ์ แต่การสัญญานั้นเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อสิ่ง

ที่ผู้พูดขอจากผู้ฟัง ในขณะที่การเสนอข้อแลกเปลี่ยนเป็นการสัญญาว่าจะเสนอสิ่งใหม่เพื่อแลกกับสิ่งที่ขอ โดยไม่จำเป็นต้องแสดงความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ขอจากผู้ฟังเลย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๔๓ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอให้นักเรียนช่วยพิมพ์งานบางอย่างให้ในวันเสาร์ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“พอจะมีเวลาว่างบ้างไหมคะในวันปีใหม่ ครูจะให้ช่วยพิมพ์งานหน่อยค่ะ แล้วครูจะมีขนมให้ท่านด้วยนะคะ”

จากตัวอย่างข้อความที่แสดงการขอร้องนี้มีกลวิธีการขอร้องที่ตกแต่งด้วยข้อความที่เป็นการเสนอข้อแลกเปลี่ยน สืบเกิดได้จากข้อความที่ขีดเส้นใต้ เป็นการเสนอข้อแลกเปลี่ยนด้วยสิ่งของเพื่อชดเชยที่ผู้ฟังเสียเวลาเสียพลังงานช่วยเหลือผู้พูด มีลักษณะเป็นการสัญญาว่าจะให้สิ่งของดังกล่าว ในที่นี้คือ ขนม แก่ผู้ฟังในอนาคต

ตัวอย่างที่ ๔๔ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอให้นักเรียนช่วยงานบางอย่างของผู้พูดให้ในวันเสาร์ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“นักเรียน ครูรู้ว่าเธอเป็นคนเรียนเก่ง เธอจะช่วยสอนวิชาคณิตให้ลูกครูวันเสาร์นี้ได้ไหม ครูจะมีค่าตอบแทนให้”

จากข้อความที่แสดงการขอร้องดังตัวอย่างที่ ๔๔ จะเห็นว่าผู้พูดขอให้ผู้ฟังช่วยเหลือผู้พูดบางอย่าง ทั้งนี้ผู้พูดเกรงว่าจะทำให้ผู้ฟังต้องลำบาก ผู้พูดจึงเสนอค่าตอบแทนแก่ผู้ฟัง เพื่อเป็นการชดเชยที่ทำให้ผู้ฟังต้องเดือดร้อน

ตัวอย่างที่ ๔๕ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอให้เพื่อนร่วมงานช่วยพิมพ์งานบางอย่างให้ในวันเสาร์ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“ว่างหรือเปล่า ช่วยพิมพ์งานให้หน่อย เดี๋ยวเลี้ยงข้าวกลางวัน”

ตัวอย่างข้างต้น ผู้พูดขอร้องให้ผู้ฟังช่วยทำงานให้ตนวันหยุด เป็นการก้าวก้าวความเป็นส่วนตัวของผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังต้องเสียเวลาทำงานให้ผู้พูดในวันหยุดพักผ่อนทั้งๆ ที่เรื่องดัง

กล่าวไม่ได้เกี่ยวข้องกับโดยตรง กับผู้ฟังเลย ดังนั้น เพื่อเป็นการชัดเจนที่ทำให้ผู้ฟังต้องเดือดร้อน ผู้พูดจึงออกตัวว่าจะตอบแทนผู้ฟังด้วยการเลี้ยงข้าวกลางวัน

ตัวอย่างที่ ๔๖ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนจำเป็นต้องขอยืมคอมพิวเตอร์ของเพื่อนนักเรียนด้วยกัน เพื่อทำธุระบางอย่างเป็นเวลาหลายวัน

“ขอยืมคอมใช้สักวัน ๒ วันได้ไหม คอมบ้านเราเสีย ถ้าไปเอาวิทยุเราไปฟังแทนก่อน แล้วกัน เราให้ยืมหลายวันเลย”

ข้อความที่แสดงการขอร้องดังตัวอย่างที่ ๔๖ ผู้พูดต้องการยืมสิ่งของมีค่าบางอย่างจากผู้ฟัง ทั้งนี้ผู้พูดเกรงว่าผู้ฟังจะรู้สึกลำบากใจที่ต้องให้สิ่งของมีค่านั้นแก่ผู้พูด ดังนั้นเพื่อเป็นการสร้างสมดุลระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง กล่าวคือได้ผลประโยชน์กันทั้ง ๒ ฝ่าย ในการขอล้างของบางอย่างจากผู้ฟัง ผู้พูดจึงเสนอที่จะให้ของอีกสิ่งหนึ่งที่มีค่าของตัวเองแก่ผู้ฟังแทน

ตัวอย่างที่ ๔๗ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ได้ให้หนังสือเล่มหนึ่งแก่นักเรียนไปตามที่ได้สัญญาไว้ และทราบว่านักเรียนจำเป็นต้องใช้ แต่เมื่อผู้พูดเพิ่งนึกได้ว่าจำเป็นต้องรีบใช้เช่นกัน จึงจะขอหนังสือเล่มดังกล่าวคืน

“นักเรียนจะ ครอบคลุมหนังสือที่ให้ไปคืนก่อนนะจ๊ะ แล้วครูจะนำเล่มใหม่ให้หนูแทน”

จากตัวอย่างข้อความที่แสดงการขอร้องนี้มีการใช้ กลวิธีการเสนอข้อแลกเปลี่ยน เช่นเดียวกับตัวอย่างก่อนหน้า คือเป็นการเสนอสิ่งของบางอย่างให้แก่ผู้ฟัง ต่างกันตรงที่ตัวอย่างนี้เป็น การเสนอสิ่งของเพื่อแลกกับสิ่งของอีกสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นของประเภทเดียวกัน กรณีนี้ผู้พูดได้ขอล้างของที่ผู้ฟังตั้งใจจะนำไปกระทำการบางอย่าง ถือเป็นการถ่วงถ่วงถ้าความต้องการพื้นฐานของผู้ฟัง ถึงแม้ของสิ่งนั้นจะเคยเป็นของผู้พูดก็ตาม แต่ผู้พูดได้ยินดีให้ผู้ฟังตามสัญญาแล้ว การขอคืนเช่นนี้จึงถือเป็นการแสดงความไม่สุภาพเพราะนอกจากจะทำร้ายความรู้สึกของผู้ฟังแล้ว ยังทำให้ผู้ฟังต้องได้รับความเดือดร้อน ดังนั้นการชัดเจนด้วยการเสนอสิ่งของที่คุณสมบัติใกล้เคียงกับของที่ขอ จึงเป็นการช่วยทดแทนความต้องการบางอย่างที่ผู้ฟังพึงมีแต่ต้องสูญเสียให้แก่ผู้พูด

อย่างไรก็ตาม การเสนอข้อแลกเปลี่ยนนั้น จะพบว่ายังผู้พูดเสนอสิ่งที่คุณฟังต้องการหรือจำเป็นต้องมีได้มากเท่าใดก็จะเป็นการชัดเจนผลประโยชน์คืนให้ผู้ฟังได้มากเท่านั้น ใน

ขณะที่หากข้อเสนอดังกล่าว ไม่ใช่สิ่งที่ผู้ฟังต้องการหรือจำเป็นจะต้องได้มาเพื่อประโยชน์อันใดก็แล้ว แต่ การเสนอข้อแลกเปลี่ยนนั้นก็อาจไม่เป็นการชดเชยสิ่งที่ผู้ฟังสูญเสียไปหรือสร้างความรู้สึที่ดีให้แก่ผู้ฟังเท่าใดนัก

๘) การสำนึกบุญคุณ

วิลเลียม คลอสเนอร์ (๒๕๑๗) กล่าวว่าบุญคุณคือพันธะกรณีทางใจในระยะยาว ซึ่งมีพื้นฐานมาจากอิทธิทธิหรือประโยชน์ต่างๆ ที่หยิบยื่นให้ไม่ว่าจะเป็นในระหว่างผู้มีสถานภาพที่ติดเทียมกันหรือแตกต่างกัน โดยที่ผู้ได้รับประโยชน์มีภาระผูกพันที่จะต้องทำอะไรตอบแทน การสำนึกถึงประโยชน์หรือบุญคุณที่ผู้อื่นทำให้แก่ตนนั้น คนไทยเรียกว่าคตัญญ อันเป็นคุณลักษณะที่มีค่าสูงในสังคมไทย ดังนั้นการกล่าวข้อความแสดงว่าผู้พูดสำนึกบุญคุณต่อผู้ฟังจึงเป็นกลวิธีแสดงความสุภาพต่อผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังลดความรู้สึกทางลบต่อผู้พูดลง

กลวิธีการสำนึกบุญคุณนี้ต่างจากการเสนอข้อแลกเปลี่ยน กล่าวคือ ข้อความที่แสดงการสำนึกบุญคุณเป็นข้อความที่แสดงว่าผู้พูดตระหนักถึงผู้มีพระคุณในที่นี้คือ ผู้ฟัง และอาจตอบแทนบุญคุณนั้นภายหลังในช่วงเวลาสั้นหรือยาวก็ได้ ต่างจากการแลกเปลี่ยน ซึ่งกล่าวถึงสิ่งหรือระยะเวลาที่จะตอบแทนไว้อย่างชัดเจนกว่า อีกทั้งถือเป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยไม่มีเรื่องของบุญคุณมาเกี่ยวข้องด้วย แสดงได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๔๘ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอให้เพื่อนร่วมงานขอรับรองญาติให้ช่วยเหลืองานบางอย่าง ซึ่งผู้พูดทราบว่าญาติของเพื่อนสามารถช่วยได้

“ช่วยขอรับรองคุณสมศักดิ์ให้ช่วยงานนี้ให้ฉันหน่อยนะคะ แล้วจะไม่ลืมบุญคุณค่ะ”

ตัวอย่างที่ ๔๙ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอให้เพื่อนร่วมงานช่วยพิมพ์งานบางอย่างให้ในวันเสาร์ ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“ช่วยพิมพ์งานชิ้นนี้ให้หน่อยได้ไหม จะเป็นพระคุณอย่างมาก”

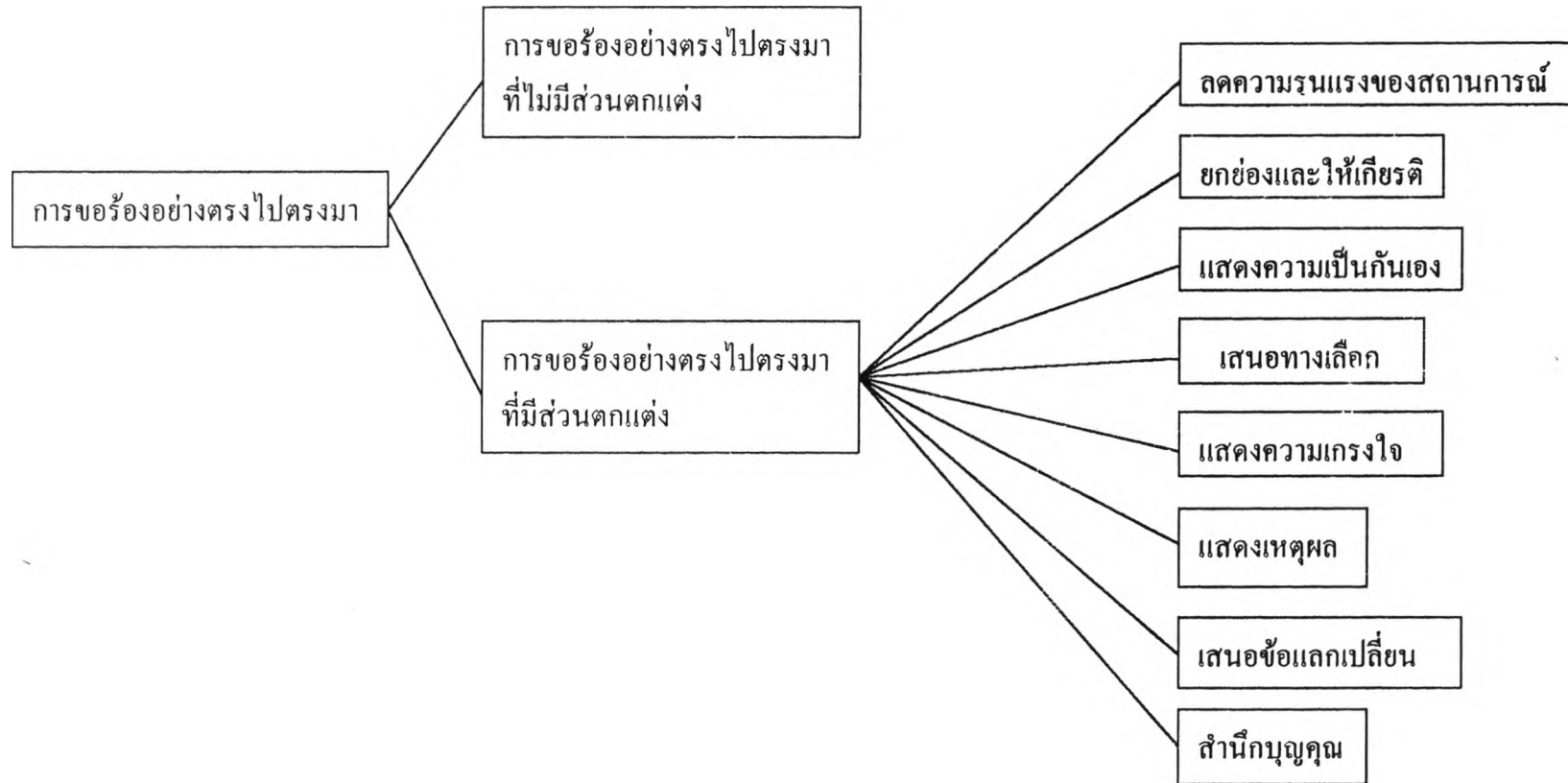
การสำนึกบุญคุณนั้นอาจเป็นการแสดงความขอบคุณต่อผู้ฟัง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๕๐ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอให้เพื่อนช่วยพิมพ์งานบางอย่างให้ในวันเสาร์ ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“เธอรู้ว่าเธอเก่ง ช่วยแปลงานให้เราชิ้นหนึ่งนะ มีไม่มากหรอก เราจะใช้ในวันเสาร์นี้ เธอจะทำให้เราได้ไหม ถ้าทำได้เนะเราก็จะขอบคุณเป็นอย่างมาก”

จากการศึกษาทวิวิธีการขอร้องอย่างตรงไปตรงมา จะเห็นว่าทวิวิธีดังกล่าวสามารถแยกย่อยออกได้เป็นทวิวิธีต่างๆ กันออกไป สามารถแสดงได้ด้วยแผนภูมิทวิวิธี ดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ ๒ แสดงกลวิธีการขอร้องอย่างตรงไปตรงมา

๒.๑.๒ การขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมา

การขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมาเป็นการขอร้องที่แสดงว่าผู้พูดมีเป้าหมายสำคัญมากกว่าการมุ่งประสิทธิภาพในการสื่อเจตนา นั่นคือการพยายามแสดงความสุภาพต่อผู้ฟังให้มากที่สุด การขอร้องวิธีนี้เป็นการกล่าวถึงหรือไม่แสดงว่ากำลังรบกวนให้ผู้ฟังทำบางสิ่งบางอย่างให้ ขณะเดียวกันก็ปล่อยให้เป็นที่ของผู้ฟังที่จะตีความเจตนาของผู้พูดจากถ้อยคำเอง ดังนั้นกลวิธีนี้ผู้พูดจึงสามารถเลี่ยงความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนกล่าวได้ โดยอ้างว่าแท้จริงคนไม่ได้มีเจตนาอย่างที่ผู้ฟังตีความ การขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมาจึงเป็นการขอร้องที่สุภาพมากที่สุด สอดคล้องกับที่ ดียู ศรีนราวัฒน์ (๒๕๔๒) ได้กล่าวถึง วิธีสื่อสารด้วยการพูดอ้อมของคนไทย โดยให้ข้อสรุปว่าคนไทยเลือกใช้การพูดอ้อมเพื่อเน้นความสุภาพเป็นอันดับแรก

ข้อความที่แสดงการขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมานั้นเป็นวิธีการขอร้องที่ผู้พูดไม่ได้แสดงเจตนาอย่างชัดเจน ต่างจากการขอร้องอย่างตรงไปตรงมา ด้วยเหตุนี้การขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมาจึงเป็นการขอร้องที่อ้อมค้อมมากที่สุด เพราะผู้ฟังต้องอาศัยการคาดเดาหรือตีความจากบริบทจึงจะเข้าใจเจตนาของผู้พูดได้อย่างชัดเจน

จากการสำรวจข้อมูลที่ได้จากการออกแบบสอบถาม พบว่าข้อความที่แสดงการขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมานั้น แสดงได้ด้วยการกล่าวอย่างมีนัยแก่ผู้ฟัง เป็นการกล่าวถึงสภาวะหรือเงื่อนไขบางอย่างที่ทำให้อนุมานได้ว่าผู้พูดกำลังขอร้อง พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๕๑ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ได้ทบทวนบทเรียนเพิ่มเติมที่บ้านของนักเรียน แล้วรู้สึกไม่สบาย จะขอให้นักเรียนช่วยปิดเครื่องปรับอากาศในห้อง

“หนู ครูหนาวจัง”

จากข้อความที่ปรากฏในตัวอย่างที่ ๕๑ นี้ ผู้พูดไม่ได้แสดงเจตนาขอร้องอย่างชัดเจน แต่กล่าวอ้อมค้อมด้วยการแสดงความรู้สึกบางอย่าง ในที่นี้คือ รู้สึกว่าอากาศในห้องหนาว ทำให้ผู้ฟังอนุมานได้ว่าผู้พูดมีเจตนาที่จะขอให้ผู้ฟังปิดเครื่องปรับอากาศในห้อง

ตัวอย่างที่ ๕๒ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ได้ให้หนังสือเล่มหนึ่งแก่นักเรียนไปตามที่ได้สัญญาไว้ และทราบว่าผู้ฟังจำเป็นต้องใช้ แต่เผชิญผู้พูดเพียงนี้ก็ได้ว่าจำเป็นต้องรับใช้เช่นกัน จึงจะขอหนังสือเล่มดังกล่าวคืน

“เออ หนังสือเรื่องพระอภัยมณีของครูยังอยู่ที่เธอไหม พอดีครูจะต้องนำมาทบทวน”

จากข้อความที่แสดงการขอร้องในตัวอย่างที่ ๕๒ จะเห็นว่าผู้พูด ไม่ได้แสดงเจตนาขอร้องอย่างชัดเจน แต่เลี่ยงไปกล่าวถึงสิ่งอื่น ในที่นี้ คือการถามถึงสิ่งที่ต้องการขอจากผู้ฟัง และกล่าวถึงความจำเป็นบางอย่างที่ต้องใช้สิ่งที่จะขอจากผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังเดาได้ว่าผู้พูดมีเจตนาขอร้อง

ผู้วิจัยพบว่าการขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมานี้ ถึงแม้จะเป็นวิธีการที่ผู้พูดพยายามไม่แสดงอย่างชัดเจนว่ารบกวนหรือทำให้ผู้ฟังต้องเดือดร้อนด้วยการเลี่ยงไปกล่าวถึงสิ่งอื่นแทน แต่ผู้พูดก็อาจยังต้องการทำให้เจตนาขอร้องนั้นเบาลงอีก จึงมักจะมีการตกแต่งข้อความที่แสดงการขอร้องด้วยกลวิธีที่สุภาพหรือแสดงถึงความเกรงใจมากขึ้น เช่น อาจมีการยกย่องและให้เกียรติผู้ฟัง หรือ การกล่าวขอโทษ หรือลดความรุนแรงของสถานการณ์ด้วยการสัญญา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๕๓ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนได้ให้หนังสือเล่มหนึ่งแก่อาจารย์ไปตามที่ได้สัญญาไว้ และทราบว่าอาจารย์จำเป็นต้องใช้ แต่เผชิญผู้พูดเพียงนี้ก็ได้ว่าจำเป็นต้องรับใช้เช่นกัน จะขอหนังสือเล่มดังกล่าวคืน

“อาจารย์ขา คือ หนูขอโทษจริงๆ ค่ะ หนูลืมไปว่าหนูจะต้องใช้หนังสือเล่มนั้นพอดี”

จากข้อความที่แสดงการขอร้องในตัวอย่างที่ ๕๓ จะเห็นว่าผู้พูดเลี่ยงการแสดงเจตนาอย่างตรงไปตรงมาไปกล่าวถึงเหตุผลจำเป็นบางอย่างที่ต้องขอหนังสือที่เพิ่งให้ผู้ฟังคืน เหตุผลดังกล่าวเกิดจากความผิดพลาดของผู้พูดเองซึ่งไม่ได้ตั้งใจให้เกิด แต่ผู้พูดเกรงว่าจะทำให้ผู้ฟังรู้สึกไม่ดี จึงออกตัวก่อนด้วย การขอโทษ เพื่อแสดงว่าไม่เจตนาจะรบกวน และแสดงความเคารพ ยกย่องและให้เกียรติผู้ฟัง ด้วยการลงท้ายถ้อยคำด้วยคำว่า ขา ค่ะ

ตัวอย่างที่ ๕๔ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนได้ให้หนังสือเล่มหนึ่งแก่อาจารย์ไปตามที่
ได้สัญญาไว้ และทราบว่าผู้ฟังจำเป็นต้องใช้ แต่พอเชิญผู้พูดฟังนี้ก็รู้ว่าจำเป็นต้อง
ต้องรับใช้เช่นกัน จึงจะขอหนังสือเล่มดังกล่าวคืน

“อาจารย์ครับ อ่านหนังสือเล่มที่ผมให้ไปจบหรือยังครับ คือผมเพิ่งนึกได้ว่า
จำเป็นต้องรับใช้ ขอโทษด้วยนะครับ”

ข้อความที่แสดงการขอร้องในตัวอย่างที่ ๕๔ ก็เช่นกัน ผู้พูดพยายามเลี่ยงที่จะ
แสดงเจตนาขอร้องอย่างชัดเจน ด้วยการถามถึงความสามารถหรือความพร้อมของผู้ฟังและให้เหตุ
ผลบางอย่างที่ทำให้ผู้ฟังคาดเดาได้ว่าผู้พูดมีเจตนาขอร้อง ทั้งนี้ถึงที่ผู้พูดขอกจากผู้ฟังอาจทำให้ผู้ฟัง
ต้องเคืองร้อนลำบากใจ ดังนั้นผู้พูดจึงแสดงการขอโทษ นอกจากนี้ในการกล่าวข้อความที่แสดง
การขอร้องผู้พูดยังเลือกใช้คำที่แสดงการยกย่องและให้เกียรติผู้ฟัง ด้วยคำว่า *ครับ* เพื่อแสดงความ
สุภาพต่อผู้ฟังด้วย

ตัวอย่างที่ ๕๕ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ได้ให้หนังสือเล่มหนึ่งแก่นักเรียนไปตามที่ได้
สัญญาไว้ และทราบว่าผู้ฟังจำเป็นต้องใช้ แต่พอเชิญผู้พูดฟังนี้ก็รู้ว่าจำเป็นต้อง
รับใช้เช่นกัน จึงจะขอหนังสือเล่มดังกล่าวคืน

“ขอโทษนะนักเรียน ครูลืมไปว่าครูต้องใช้เล่มนี้ เดี๋ยวครูใช้เสร็จแล้วจะคืนให้ นะคะ”

จากข้อความที่แสดงการขอร้องในตัวอย่างที่ ๕๕ จะเห็นว่าผู้พูดไม่ได้แสดงเจตนา
ขอร้องอย่างชัดเจน แต่กล่าวถึงเหตุผลบางอย่างที่นำไปสู่การขอร้อง อย่างไรก็ตามในการขอร้องผู้
พูดได้ออกตัวด้วยการ ขอโทษ ก่อนจะกล่าวอ้อมค้อมด้วยการแสดงเหตุผล ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่า
ผู้พูดได้ไตร่ตรองก่อนหน้าแล้วว่า แม้จะขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมา แต่ก็อาจทำให้ผู้ฟังรู้สึก
ลำบากใจได้ จึงออกตัวด้วยการขอโทษผู้ฟังก่อน เพื่อแสดงว่าตนมิได้ตั้งใจจะทำให้เคืองร้อน
นอกจากนี้ยังลดความรุนแรงของสถานการณ์ลง ด้วยการกล่าวคำสัญญาแก่ผู้ฟังว่าจะนำสิ่งที่ขอไป
นั้นมาคืนอย่างแน่นอน

จะเห็นว่า แม้ผู้พูดจะไม่กล่าวเจตนาขอร้องอย่างชัดเจน แต่ผู้พูดก็อาจคาดเดาได้ว่าผู้ฟังน่าจะเข้าใจเจตนาที่แท้จริงของผู้พูด ดังนั้นการกล่าวขอร้องด้วยวิธีที่ไม่ตรงไปตรงมานั้น ผู้พูดจึงอาจต้องมีการตกแต่งข้อความเพื่อให้เกิดความสุภาพหรือทำให้เจตนาขอร้องเบาลงอีก

การทำงานวิจัยนี้พบการขอร้องที่ไม่ตรงไปตรงมา และมีกลวิธีไม่หลากหลาย เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ทำให้ข้อมูลที่พบเป็นภาษาเขียนไม่ใช่ภาษาพูด อีกทั้งอาจไม่เป็นธรรมชาติเท่าที่ควร เพราะการทดสอบด้วยแบบสอบถาม อาจทำให้ผู้พูดตอบเหมือนตอบแบบฝึกหัด กล่าวคือพยายามให้ได้คำตอบที่ตรงเจตนามากที่สุด ดังนั้นข้อมูลการขอร้องแบบอ้อมค้อมจึงมีวิธีการที่ไม่หลากหลายเหมือนเช่นที่สังเกตจากชีวิตประจำวัน

สรุปแล้วในการขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมานั้น ทำได้โดยใช้วิธีการกล่าวอย่างมีนัยแก่ผู้ฟัง จากข้อมูลที่ปรากฏในงานวิจัยนี้ พบว่า ผู้พูดนิยมอ้อมค้อมด้วยการแสดงเหตุผล การถามหรือการแสดงความรู้สึกของผู้พูด อย่างไรก็ตามเมื่อสังเกตจากการขอร้องในชีวิตประจำวันของผู้ใช้ภาษาไทยแล้ว ผู้วิจัยพบว่านอกจากผู้พูดจะกล่าวอ้อมค้อมด้วยวิธีการบอกอย่างเป็นนัยแก่ผู้ฟังแล้ว อาจอ้อมค้อมด้วยวิธีอื่นๆได้อีก เช่น การละข้อความที่แสดงการขอร้องไว้ในฐานที่เข้าใจ เช่น ในกรณีที่ต้องการขอยืมคอมพิวเตอร์ของเพื่อน อาจกล่าวว่า “ถ้าช่วงนี้เธอไม่ใช้คอมพิวเตอร์ เอ้อ เราอะ...” หรืออาจแทบไม่ต้องกล่าวด้วยคำใดๆ แต่อาศัยอวัจนภาษาในการตีความแทน เช่น ในกรณีที่ต้องการขอยืมปากกาของเพื่อน ก็อาจจะกล่าวว่า “เธอจำ...แป้นนี่นะ (หยิบปากกาของผู้ฟัง)” เป็นต้น

การขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมานั้น บางครั้งอาจทำให้เกิดปัญหาในการตีความแบบผิดๆ เช่น ผู้ฟังอาจเข้าใจว่าเป็นการแนะนำ หรือแสดงความคิดเห็นธรรมดาๆ เช่น ในสถานการณ์ที่ผู้พูดต้องการขอให้ผู้ฟังช่วยปิดพัดลม อาจกล่าวขอร้องว่า “อากาศเย็น ทำไมไม่ปิดพัดลมล่ะ” “อากาศเย็น ถ้าเราปิดพัดลมก็คงจะดี” “อากาศเย็น น่าจะปิดพัดลมนะ” เป็นต้น ดังนั้นในการตัดสินใจว่าผู้พูดมีเจตนาขอร้องหรือไม่ จึงต้องอาศัยความเข้าใจในบริบทของสถานการณ์อย่างมากจึงจะทราบเจตนาที่แท้จริงของผู้พูด

ข้อสังเกตดังกล่าวที่ยกมานั้น แสดงให้เห็นว่าการขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมานั้น ไม่ได้ช่วยสร้างประสิทธิภาพในการสื่อเจตนาเท่าใดนัก แต่จะให้ความสำคัญเรื่องการสร้างความสุภาพต่อผู้ฟังมากกว่า

จากการศึกษาพฤติกรรมการขอร้อง แสดงให้เห็นว่าการขอร้องแต่ละวิธีนั้นมีระดับความสุภาพที่แตกต่างกันออกไป *พฤติกรรมการขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมานั้นจะมีความสุภาพมากกว่าการขอร้องอย่างตรงไปตรงมา* เพราะผู้พูดมิได้กล่าวถ้อยคำที่แสดงเจตนาไว้อย่างชัดเจน แต่เป็นการกล่าวถึงสิ่งอื่นแล้วให้ผู้ฟังตีความเจตนาจากบริบทเอง ซึ่งเป็นวิธีที่หลีกเลี่ยงการแสดงเจตนาอย่างจงใจ หรือขจัดความไม่สุภาพออกให้หมด ในขณะที่การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา ผู้พูดยังคงแสดงเจตนาขอร้องอย่างชัดเจน แม้ว่าบางกรณีจะมีการตกแต่งเพื่อความสุภาพก็ตาม จึงทำให้ดูว่าเป็นการกระทำที่จงใจรบกวนผู้ฟังมากกว่า สามารถแสดงการเปรียบเทียบระดับความสุภาพของแต่ละกลวิธี ได้จากตาราง ดังนี้

ตารางที่ ๓ แสดงการเปรียบเทียบระดับความสุภาพของพฤติกรรมการขอร้อง

การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา	การขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมา
ไม่มีส่วนตกแต่ง → มีส่วนตกแต่ง	→ กล่าวอ้อมค้อม

→ แสดงระดับความสุภาพจาก น้อยไปหามาก

สังเกตได้จากตารางจะเห็นว่า การขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่มีส่วนตกแต่ง จะอยู่ใกล้กับการขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมา มากกว่าที่ การขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่ไม่มีส่วนตกแต่ง อยู่ใกล้การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา กรณีนี้ทำให้เห็นความแตกต่างระหว่าง *การขอร้องที่มีส่วนตกแต่ง* กับ *การขอร้องที่ไม่มีส่วนตกแต่งได้อย่างชัดเจน* กล่าวคือ การขอร้องที่มีส่วนตกแต่งถึงแม้จะแสดงเจตนาอย่างชัดเจน แต่ก็ยังคำนึงถึงการสร้างความสุภาพ หรือพยายามไม่รบกวนผู้ฟังมากนัก ในขณะที่การขอร้องที่ไม่มีส่วนตกแต่ง ผู้พูดมุ่งสร้างประสิทธิภาพในการสื่อเจตนาเพียงอย่างเดียว โดยไม่ได้คำนึงถึงการสร้างความสุภาพเลย

การศึกษากลวิธีการขอร้องในภาษาไทยนั้น จะเห็นว่าผู้พูดเลือกใช้กลวิธีที่หลากหลาย สามารถแบ่งได้เป็น ๒ วิธีใหญ่ได้แก่ การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา และการขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมา การขอร้องอย่างตรงไปตรงมานั้น แบ่งย่อยออกได้เป็น ๒ กลวิธีย่อย ได้แก่ การขอร้องที่ไม่มีส่วนตกแต่ง และการขอร้องที่มีส่วนตกแต่ง การขอร้องที่มีส่วนตกแต่งนั้นสามารถแบ่งย่อยออกได้อีกเป็น ๘ วิธี ได้แก่ การลดความรุนแรงของสถานการณ์ การยกย่องและให้เกียรติผู้ฟัง การแสดงความเป็นกันเอง การเสนอทางเลือก การแสดงความเกรงใจ การแสดงเหตุผล การเสนอข้อแลกเปลี่ยน และการสำนึกบุญคุณ ส่วนการขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมานั้น จากข้อมูลพบว่าผู้พูด

ใช้วิธีการอ้อมค้อมโดยบอกเป็นนัยแก่ผู้ฟังด้วยถ้อยคำอื่น เช่น การแสดงเหตุผล การถาม ฯลฯ แต่ผู้วิจัยพบข้อสังเกตที่น่าสนใจเกี่ยวกับการขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมา กล่าวคือ บางครั้งมีการตกแต่งถ้อยคำเพื่อให้เกิดความสุภาพเพิ่มมากขึ้น เช่น บางกรณีมีการกล่าวขอโทษ หรือสัญญาปรากฏอยู่ในข้อความนั้นด้วย

๒.๒ รูปภาษาที่สัมพันธ์กับกลวิธีการขอร้อง

รูปภาษาที่ใช้ในการขอร้องนั้น สามารถปรากฏได้หลายลักษณะ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกลวิธีการขอร้องที่ผู้พูดเลือกใช้ จากการศึกษากลวิธีการขอร้องในภาษาไทย พบว่ามีกลวิธีที่หลากหลาย รูปภาษาที่ใช้ในการขอร้องจึงมีความหลากหลาย สัมพันธ์กับกลวิธีการขอร้องแต่ละกลวิธี

ในการศึกษารูปภาษาที่สัมพันธ์กับกลวิธีการขอร้องนั้น ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการศึกษารูปภาษาดังแต่ระดับคำขึ้นไป สาเหตุที่ไม่สามารถศึกษารูปภาษาระดับเสียงได้เพราะข้อมูลที่นำมาศึกษานั้นได้จากการตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นภาษาเขียนไม่ใช่ภาษาพูด ผู้วิจัยแบ่งการศึกษาออกตามกลวิธีการขอร้องได้เป็น ๒ ประเด็นใหญ่ ได้แก่

๒.๒.๑ รูปภาษาที่ปรากฏในการขอร้องอย่างตรงไปตรงมา

๒.๒.๒ รูปภาษาที่ปรากฏในการขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมา

๒.๒.๑ รูปภาษาที่ปรากฏในการขอร้องอย่างตรงไปตรงมา

การขอร้องอย่างตรงไปตรงมานั้น ดังที่กล่าวแล้วว่ามีทั้งการขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่ไม่มีส่วนตกแต่ง และการขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมาที่มีส่วนตกแต่ง ผู้วิจัยจึงจะได้อธิบายรูปภาษาที่ปรากฏในการขอร้องทั้ง ๒ กลวิธีดังต่อไปนี้

๒.๒.๑.๑ รูปภาษาที่ปรากฏในการขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่ไม่มีส่วนตกแต่ง

๒.๒.๑.๒ รูปภาษาที่ปรากฏในการขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่มีส่วนตกแต่ง

๒.๒.๑.๑ รูปภาษาที่ปรากฏในการขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่ไม่มีส่วนตกแต่ง

การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา คือการแสดงเจตนาตรงๆ โดยไม่มีการตกแต่งข้อความเพื่อแสดงความสุภาพแต่อย่างใด ดังนั้นรูปภาษาที่ปรากฏจึงตรงตามเจตนาแท้จริงของผู้พูด กล่าวคือ มักจะปรากฏกริยาที่บ่งเจตนาขอร้องหรือแสดงจุดประสงค์ของผู้พูดอย่างชัดเจน อยู่ในข้อความ เท่าที่พบจากข้อมูล ได้แก่ คำว่า ขอ ขอยืม เป็นต้น อาจมีคำขยายกริยา ด้วย ตามท้าย โดยประธานของประโยคอาจละได้ การขอร้องวิธีนี้จะไม่มีการตกแต่งด้วยคำไวยากรณ์ หรือข้อความแวดล้อมใดๆ เพื่อให้เจตนาเบาลงทั้งสิ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๕๖ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนได้นัดกับเพื่อนนักเรียนด้วยกันไว้ เพื่อทำกิจกรรมเล็กๆ น้อยๆ ร่วมกันบางอย่าง แต่บังเอิญผู้พูดมีธุระจำเป็น จะขอเลื่อนนัดจากเวลา ๘.๐๐ น. เป็น ๙.๐๐ น.

๑) “ขอเลื่อนนัดออกไปเป็น ๙ โมง”

๒) “ขอเลื่อนเวลาออกไปเป็น ๙ โมงแล้วกัน”

ตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นว่าขึ้นต้นประโยคด้วย กริยาบ่งการขอร้อง ขอเลื่อน เพื่อแสดงเจตนาหลักของผู้พูด โดยละประธานของประโยคได้แก่ ประธานบุรุษที่ ๑

ตัวอย่างที่ ๕๗ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอกระดาษเปล่าจากนักเรียน

“นักเรียน ครูขอกระดาษ ๒ แผ่น”

ตัวอย่างดังกล่าว จะเห็นว่า ประโยคที่ผู้พูดกล่าวขอร้องนั้นประกอบด้วยประธานบุรุษที่ ๑ ซึ่งก็คือผู้พูด ครู ตามด้วยคำกริยาบ่งการขอร้อง ขอ ขอยืม และกรรมของประโยค ข้อความดังกล่าวแสดงจุดมุ่งหมายของผู้พูดอย่างชัดเจน

ตัวอย่างที่ ๕๘ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ได้ให้หนังสือเล่มหนึ่งแก่นักเรียนตามที่ได้สัญญาไว้ และทราบดีว่านักเรียนผู้นั้นจำเป็นต้องใช้ แต่เผอิญเพิ่งนึกได้ว่าตนก็ต้องใช้เช่นกัน จะขอหนังสือเล่มนั้นคืน

๑) “นักเรียน ครูขอยืมหนังสือเล่มนั้นก่อน”

๒) “นักเรียน ครูขอหนังสือคืนด้วย”

จากข้อความทั้ง ๒ ในตัวอย่างที่ ๕๘ จะเห็นว่าผู้พูดแสดงเจตนาขอร้องตรงๆ โดยไม่มีการตกแต่งแก้ไขข้อความเพื่อความสุภาพแต่อย่างใด ประโยคที่ผู้พูดแสดงเจตนาขอร้องนั้นขึ้นต้นด้วยประธานบุรุษที่ ๑ ซึ่งแทนตัวผู้พูด ได้แก่ ครู ตามด้วยกริยาที่บ่งเจตนาขอร้อง ได้แก่ ขอยืม และ ขอ และมีการกล่าวลงท้ายประโยคด้วยคำขยายกริยา ด้วย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อเจตนามากขึ้น พิจารณาได้จากข้อความที่แสดงการขอร้องที่ ๒

๒.๒.๑.๒ รูปภาษาที่ปรากฏในการขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่มีส่วนตกแต่ง

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า การขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่มีส่วนตกแต่งนั้น เป็นการขอร้องที่ผู้พูดแสดงเจตนาอย่างชัดเจน แต่มีการตกแต่งแก้ไขถ้อยคำเพื่อให้เกิดความสุภาพ หรือพยายามทำให้เจตนาที่หนักแน่นเบาลง ด้วยเหตุนี้รูปภาษาที่ปรากฏในการขอร้องวิธีนี้จึงมีสิ่งที่เพิ่มเข้ามา นอกเหนือจากรูปภาษาที่ปรากฏในการขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่ไม่มีส่วนตกแต่ง นั่นคือ รูปภาษาที่เพิ่มเข้ามาเพื่อความสุภาพ

สำหรับรูปภาษาที่ช่วยสร้างความสุภาพในการขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่มีส่วนตกแต่งนั้น สามารถแบ่งการศึกษาออกได้ตามกลวิธีย่อยของการขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่มีส่วนตกแต่ง ดังนี้

- ๑) รูปภาษาที่ปรากฏในการลดความรุนแรงของสถานการณ์
- ๒) รูปภาษาที่ปรากฏในการยกย่องและให้เกียรติผู้ฟัง
- ๓) รูปภาษาที่ปรากฏในการแสดงความเป็นกันเอง
- ๔) รูปภาษาที่ปรากฏในการเสนอทางเลือก
- ๕) รูปภาษาที่ปรากฏในการแสดงความเกรงใจ
- ๖) รูปภาษาที่ปรากฏในการแสดงเหตุผล
- ๗) รูปภาษาที่ปรากฏในการเสนอข้อแลกเปลี่ยน
- ๘) รูปภาษาที่ปรากฏในการสำนึกบุญคุณ

๑) รูปภาษาที่ปรากฏในการลดความรุนแรงของสถานการณ์

รูปภาษาที่สื่อกลวิธีการลดความรุนแรงของสถานการณ์นั้นมีหลายลักษณะ อธิบายได้ดังนี้

ก. การใช้คำกริยา *ช่วย* เพื่อแสดงว่าไม่ได้มีเจตนาบังคับ แต่ขอให้ยินดีมาทำ ให้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๕๕ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนขอให้เพื่อนนักเรียนคนหนึ่งช่วยอธิบายงานบางอย่างให้ในเวลาว่าง

“ช่วยอธิบายงานนี้ให้เราเข้าใจหน่อยนะ”

ตัวอย่างที่ ๖๐ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอให้เพื่อนร่วมงานปิดพัดลมในห้อง เพราะรู้สึกไม่ค่อยสบาย

“ช่วยปิดพัดลมให้หน่อย”

ข. การใช้คำกริยา อยาก อยากจะ เพื่อแสดงความปรารถนา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๖๑ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอให้เพื่อนนักเรียนด้วยกันปิดพัดลมในห้อง เพราะรู้สึกไม่ค่อยสบาย

“เพื่อน เราไม่ค่อยสบาย อยากจะขอปิดพัดลม ร้อนหรือเปล่า”

ตัวอย่างที่ ๖๒ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ขอให้นักเรียนช่วยทำงานบางอย่างให้เสร็จในวันเสาร์ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

๑) “ครูอยากจะขอให้เธอช่วยทำงานให้หน่อย”

๒) “เราอยากให้เธอช่วยติดต่อญาติของเธอให้หน่อย ญาติเธอช่วยเราได้”

นอกจากจะพบรูปภาษาดังกล่าวปรากฏในข้อความที่แสดงจุดมุ่งหมายของการขอร้องแล้ว ยังปรากฏอยู่ในกลวิธีการแสดงความรู้สึกรู้สึกของผู้ฟังก่อนจะแสดงเจตนาขอร้อง ดังตัวอย่างที่ ๖๓

ตัวอย่างที่ ๖๓ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอกระดาษของนักเรียนเป็นจำนวน ๒-๓ แผ่น

“นักเรียน ครูอยากได้กระดาษสัก ๒-๓ แผ่น ขอกระดาษครูหน่อยนะ”

ตัวอย่างที่ ๖๔ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการให้นักเรียนช่วยอธิบายบางสิ่งบางอย่าง ให้ในเวลาว่าง

“นักเรียน ผมอยากจะรู้จักทางไปสระโบสถ์หน่อย พอจะทราบไหม ช่วยผมหน่อยนะ”

การใช้คำว่า น้อย สักน้อย นิดหน่อย เพื่อแสดงว่าเรื่องที่ขอร้อง เป็นเรื่องที่ไม่รบกวนมากนัก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๖๕ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนได้ให้หนังสือเล่มหนึ่งแก่เพื่อนตามที่ได้สัญญาไว้และทราบว่าเพื่อนจำเป็นต้องใช้ แต่เมื่อผู้พูดเพิ่งนึกได้ว่าจำเป็นต้องรีบใช้เช่นกัน จะขอหนังสือเล่มดังกล่าวคืน

“นาย ขอหนังสือเล่มนั้นคืนหน่อย”

ตัวอย่างที่ ๖๖ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอให้นักเรียนทำงานบางอย่างให้ผู้พูดเสร็จในวันเสาร์ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“วันปีใหม่นี้ เธอว่างหรือเปล่า ครูอยากจะให้เธอช่วยทำงานให้นิดหน่อย”

ตัวอย่างที่ ๖๗ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ได้นัดนักเรียนเพื่อทำกิจกรรมเล็กๆน้อยๆร่วมกันบางอย่าง แต่เมื่อผู้พูดมีธุระจำเป็น จะขอเลื่อนนัดจากเวลา ๘.๐๐ น. เป็น ๙.๐๐ น.

“ขอโทษนะนักเรียน ครูอยากจะขอเลื่อนเวลานัดสักหน่อย พอดีช่วย ๘.๐๐ น. ครูคิดธุระ จะได้ใหม่”

ง. การใช้คำที่แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่ขอร้องนั้นไม่มาก เช่น สักคำ ประเคี้ยว สักพัก แป๊บหนึ่ง ฯลฯ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๖๘ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอยืมปากกาของนักเรียน เพื่อใช้ทำธุระส่วนตัวบางอย่าง

“นักเรียน ครูขอยืมปากกานักเรียนสักคำนะคะ”

ตัวอย่างที่ ๖๘ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอให้เพื่อนช่วยแปลงงานให้เสร็จในวันเสาร์ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“มีธุระจำเป็น ขอยืมคอมพิวเตอร์ของเธอใช้สักสองสามวัน เคี้ยวจะดูแลอย่างดี”

ตัวอย่างที่ ๗๐ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนได้ให้หนังสือเล่มหนึ่งแก่อาจารย์ตามที่สัญญาไว้ และทราบว่าอาจารย์จำเป็นต้องใช้ แต่เมื่อผู้พูดเพิ่งนึกได้ว่าจำเป็นต้องใช้หนังสือดังกล่าวเช่นกัน จึงจะขอหนังสือเล่มดังกล่าวคืน

“อาจารย์คะ หนังสือที่อาจารย์เอาไป หนูขอยืมคืนเป็นน่ะคะ หนูมีความจำเป็นต้องใช้”

ทั้งนี้ จะเห็นว่าคำที่แสดงว่าสิ่งที่ขอร้องไม่มากดังกล่าวนั้น มักมีการใช้ คำว่า สัก หรือ อีกสัก ปรากฏในตำแหน่งหน้าคำดังกล่าว คำว่า สัก นี้ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๒๕) ได้ให้ความหมายไว้ว่า *ราวๆ เพียง* ดังนั้นเมื่อคำดังกล่าวปรากฏหน้า คำที่แสดงจำนวนของสิ่งที่ขอร้องจากผู้ฟัง ก็จะช่วยลดน้ำหนักสิ่งที่ขอให้ดูไม่รุนแรงมากนัก ดังตัวอย่างที่ ๖๘ และ ๖๙ ข้างต้น และตัวอย่างที่ ๗๑ และ ๗๒ ต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๗๑ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ได้พบทวนบทเรียนแก่นักเรียนเพิ่มเติมที่บ้านของนักเรียนผู้นั้น แล้วรู้สึกไม่ค่อยสบาย จะขอให้ผู้ฟังช่วยปิดพัดลมในห้อง

“นักเรียน ครูไม่ค่อยสบาย นักเรียนปิดพัดลม สักพักได้ไหม”

ตัวอย่างที่ ๗๒ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ได้ค้นนักเรียนคนหนึ่งเพื่อทำกิจกรรมเล็กๆ น้อยๆ ร่วมกันบางอย่าง แต่ผู้พูดมีธุระจำเป็นบางอย่าง จะขอเลื่อนนัดออกไปจาก ๘.๐๐ น. เป็น ๙.๐๐ น.

“นักเรียนจะ ครูขอเลื่อนออกไป สักชั่วโมง ได้ไหมจะ”

ตัวอย่างที่ ๗๓ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนขอให้อาจารย์ช่วยอธิบายงานบางอย่างให้ในเวลาว่าง

“อาจารย์คะ ที่อาจารย์สั่งงานให้ทำหนูยังไม่ค่อยเข้าใจ ช่วยอธิบายให้หนูอีก

สักครั้งเถอะนะคะอาจารย์*

จ. การใช้ คำเสริมบอกมาลา นะ ชิ* เอะ คำดังกล่าวมีคุณสมบัติพิเศษ คือ ช่วยเพิ่มความบางอย่างแก่ประโยค ได้แก่ ทำให้ประโยคนุ่มนวลขึ้น (Henderson, 1970 อ้างถึงใน รุจิรา สุวรรณน้อย, ๒๕๔๑) แสดงได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๗๔ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอกระดาษเปล่า ๒-๓ แผ่นของเพื่อน

“ขอกระดาษสัก ๒-๓ แผ่นหน่อยนะ”

“เรามีกระดาษใหม่ เราขอสัก ๒-๓ แผ่นสิ”

ตัวอย่างที่ ๗๕ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอยืมปากกาของเพื่อนร่วมงาน

“ขอยืมปากกาสักค้ำมเถอะคะ”

ตัวอย่างที่ ๗๖ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอให้เพื่อนร่วมงานอธิบายงานบางอย่างให้ในเวลาว่าง

“ช่วยอธิบายให้ฟังอีกสักครั้งเถอะคะ”

การใช้คำเสริมบอกมาลาในข้อความที่แสดงการขอร้อง นั้น จะเห็นว่ามักปรากฏตามหลังคำที่แสดงว่าไม่รบกวนหรือแสดงว่าสิ่งที่ขอร้องไม่มาก เช่น *หน่อย* *แป๊บหนึ่ง* *สักค้ำม* ฯลฯ แต่มักจะไม่ปรากฏตามลำพัง โดยเฉพาะ คำเสริมบอกมาลา *ชิ* นั้นในงานวิจัยนี้ไม่พบว่าปรากฏตามลำพังเลย ทั้งนี้อาจเพราะรูปคำบอกมาลา *ชิ* เมื่อปรากฏหลังข้อความใด ข้อความนั้นจะเป็นการสั่งได้ เช่น “*ขอยืมปากกาชิ*” เป็นต้น ข้อสังเกตดังกล่าวพิจารณาได้จากตัวอย่างข้างต้นและตัวอย่างต่อไปนี้

* คำเสริมบอกมาลา *ชิ* ที่ช่วยลดความรุนแรงของสถานการณ์ นั้น จะมีรูปแปร เป็น *สิ* /si/ หรือ *ชี* /si:/

ตัวอย่างที่ ๑๗ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนถูกกล่าวหาว่าทำผิดทางวินัย ทั้งที่ไม่เป็นความจริง ผู้พูดทราบว่าเพื่อนคนหนึ่งอยู่ในเหตุการณ์ จะขอให้เพื่อนช่วยเป็นพยานยืนยันความจริง

“เพื่อน นายช่วยเป็นพยานให้เราหน่อยจ้ะ”

นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบว่าคำกริยา *ช่วย* *อยาก* *อยากจะ* มักจะปรากฏร่วมกับคำที่แสดงว่าไม่รบกวนหรือแสดงว่าสิ่งที่ขอร้องไม่มาก เช่น *หน่อย* *นิดหน่อย* *สักค้ำม* *สักพัก* ฯลฯ ที่มีความหมายในทำนองเล็กน้อย ดังที่กล่าวข้างต้น สังเกตได้จากตัวอย่างข้างต้น และตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๘ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอให้นักเรียนช่วยอธิบายสถานที่บางที่ให้ผู้พูดในเวลาว่าง

“นักเรียนช่วยบอกทางไปงานกินปลาให้ครูหน่อย”

“นักเรียนช่วยแนะนำอาจารย์สักอย่างได้ไหมคะ”

ตัวอย่างที่ ๑๙ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอให้เพื่อนช่วยแปลงงานบางอย่างให้เสร็จในวันเสาร์ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“เธอ เรารู้ว่าเธอเก่ง ช่วยแปลงงานให้เราชิ้นหนึ่งนะ มีไม่มากหรอก เราจะใช้ในวันเสาร์นี้ เธอจะทำให้เราได้ใหม่ ถ้าทำได้นะเราก็จะขอบคุณเป็นอย่างมาก”

ตัวอย่างที่ ๒๐ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอยืมเงินของอาจารย์จำนวนหนึ่งเพื่อทำธุระจำเป็นบางอย่าง

“อาจารย์ขา หนูอยากจะขอยืมเงินอาจารย์สักหน่อยคะ เพราะหนูมีความจำเป็นจริงๆนะคะ”

จ. ในกรณีที่การลดความรุนแรงของสถานการณ์นั้น ปรากฏในข้อความที่เป็นการสัญญา ผู้วิจัยพบว่า ฐปภาษาที่ปรากฏอาจมีการใช้คำกริยาบ่งการสัญญา ได้แก่ คำว่า

สัญญา หรือ รับรอง เพื่อยืนยันว่าจะรับผิดชอบสิ่งหรือเรื่องที่ขอร้อง และมักมีการใช้คำว่า จะ นำหน้ากริยาหลักของข้อความที่แสดงการสัญญา เพื่อให้ผู้ฟังรับรู้ว่าคุณพยายามผูกมัดตนเองให้รับผิดชอบสิ่งหรือเรื่องที่ขอร้องจากผู้ฟัง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๘๑ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอยืมเงินของอาจารย์เป็นจำนวนมาก เพื่อทำธุระจำเป็นบางอย่างเป็นเวลาหลายวัน

“อาจารย์ครับ ผมมีปัญหา อยากจะขอยืมเงินอาจารย์หน่อยได้ไหมครับ ผมสัญญาว่าจะรีบนำมาคืนโดยเร็วที่สุด”

ตัวอย่างที่ ๘๒ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอยืมรถของเพื่อนร่วมงาน เพื่อทำธุระจำเป็นบางอย่างเป็นเวลาหลายวัน

“เชค เรามีธุระด่วนต้องไปต่างจังหวัด เราขอยืมรถเธอหน่อยนะ สักประมาณ ๗ วัน รับรองจะดูแลรถเธออย่างดี”

บางกรณีอาจขึ้นต้นด้วยคำเชื่อม แล้ว เพื่อแสดงว่าจะมีสิ่งที่ยืนยันตามมาในอนาคต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๘๓ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนจำเป็นต้องขอยืมเงินจำนวนหนึ่งของอาจารย์เพื่อทำธุระจำเป็นบางอย่างเป็นเวลาหลายวัน

“อาจารย์คะ หนูมีเรื่องจะรบกวนอาจารย์หน่อยค่ะ คือหนูทำกระเป๋าเดินทาง หาย จึงอยากขอยืมอาจารย์ก่อน แล้วหนูจะมาใช้ให้ทีหลังนะคะ”

นอกจากนี้อาจขึ้นต้นด้วยคำเชื่อม เดี่ยว เพื่อแสดงว่าผู้พูดจะรบกวนไม่นาน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๘๔ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ได้ให้หนังสือเล่มหนึ่งแก่นักเรียนตามที่ได้สัญญาไว้ และทราบว่านักเรียนจำเป็นต้องใช้ แต่ผู้พูดเพิ่งนึกได้ว่าคนก็จำเป็นต้องรีบใช้เช่นกัน จะขอหนังสือเล่มดังกล่าวคืน

“นักเรียน กรุณาขอยืมหนังสือก่อน เดี๋ยวครูจะเอามาคืนให้”

บางกรณีมักเพิ่มน้ำหนักการสัญญามากขึ้น ด้วยการใส่คำขยายกริยาที่แสดงการยืนยันหรือเอาใจใส่ต่อสิ่งหรือเรื่องที่ขอร้อง เช่น รีบ เร็วที่สุด ...แน่ แน่นอน แสดงได้ดังตัวอย่างข้างต้น และตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๘๕ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนได้นัดกับอาจารย์ไว้เพื่อทำกิจกรรมเล็กๆ น้อยๆ ร่วมกันบางอย่าง แต่บังเอิญผู้พูดมีความจำเป็นต้องขอเลื่อนนัดออกไปจากเวลา ๘.๐๐ น. เป็น ๙.๐๐ น.

“อาจารย์คะ เวลา ๘.๐๐ น. หนูไม่ว่างค่ะ ตอนประมาณ ๙.๐๐ น. หนูถึงจะมาได้ หนูขอเลื่อนสักชั่วโมง แล้วจะรีบมาอย่างรวดเร็วค่ะ”

ตัวอย่างที่ ๘๖ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนได้นัดกับอาจารย์ไว้ เพื่อทำกิจกรรมเล็กๆ น้อยๆ ร่วมกันบางอย่าง แต่บังเอิญผู้พูดมีความจำเป็นต้องขอเลื่อนนัดออกไปจากเวลา ๘.๐๐ น. เป็น ๙.๐๐ น.

“อาจารย์คะ ขอโทษนะคะ คงต้องเลื่อนนัด แต่รับรองว่า ๙.๐๐ น. หนูจะไปพบอาจารย์แน่ค่ะ”

บางกรณีการสัญญานั้นมีการใช้คำเชื่อม ถ้า เพื่อแสดงเงื่อนไขการสัญญา ได้ด้วย แสดงได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๘๗ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนได้ให้หนังสือเล่มหนึ่งแก่เพื่อนตามที่สัญญาไว้ และทราบว่าอาจารย์จำเป็นต้องใช้ แต่พอผู้พูดเพิ่งนึกได้ว่าจำเป็นต้องใช้หนังสือดังกล่าวเช่นกัน จึงจะขอหนังสือเล่มดังกล่าวคืน

“เดี๋ยวเราขอใช้หนังสือก่อนแป๊บหนึ่งนะ ขอโทษด้วยเผอิญเพิ่งนึกขึ้นได้ว่าต้องใช้นะ ถ้าใช้เสร็จเดี๋ยวจะเอามาให้”

๒) รูปภาษาที่ปรากฏในการยกย่องและให้เกียรติผู้ฟัง

รูปภาษาที่บ่งการยกย่องและให้เกียรติผู้ฟังนั้น ในภาษาไทยมีใช้เป็นจำนวนมาก สังเกตได้ชัดจาก คำเสริมบอกสถานภาพ และคำกริยาที่แสดงเจตนาขอร้อง ได้แก่

ก. การใช้คำเสริมบอกสถานภาพที่แสดงการยกย่องและให้เกียรติ เช่น *คะ ค่ะ ครับ* ฯลฯ หลังข้อความที่แสดงการขอร้อง หรือคำเรียกขานผู้ฟัง แสดงได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๘๘ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอยืมปากกาของอาจารย์

๑) “อาจารย์คะ ขอโทษค่ะ ขอยืมปากกาด้ามนี้ค่ะ”

๒) “อาจารย์ครับ ผมขอยืมปากกาด้ามนี้ครับ”

ข. การใช้คำกริยาแสดงการขอร้องที่ค่อนข้างสุภาพหรือเป็นทางการ แสดงถึงความเคารพและให้เกียรติผู้ฟัง เช่น *ขออนุญาต ขอความกรุณา กรุณา* ฯลฯ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๘๙ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนขอให้อาจารย์ช่วยอธิบายงานบางอย่างให้ในเวลาว่าง

๑) “อาจารย์คะ หนูขอความกรุณาให้อาจารย์ช่วยอธิบายซ้ำได้ไหมคะ หนูไม่เข้าใจนะค่ะ”

๒) “ขอโทษครับอาจารย์ ขออนุญาตช่วยอธิบายงานให้ผมหน่อยได้ไหมครับ”

ตัวอย่างที่ ๙๐ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนกำลังทดสอบเก็บคะแนนปลายภาค รู้สึกไม่ค่อยสบาย จะขอให้อาจารย์ช่วยปิดเครื่องปรับอากาศในห้องสอบ

“อาจารย์ครับ ผมรู้สึกไม่ค่อยสบาย ขออนุญาตกรุณาปิดแอร์ครับ”

๓) รูปภาษาที่ปรากฏในการแสดงความเป็นกันเอง

การแสดงความเป็นกันเองนั้นพิจารณาได้จากรูปภาษา ไม่ว่าจะเป็นการใช้ คำเสริมบอกสถานภาพ คำนามหรือสรรพนามที่แสดงความเป็นกันเอง อธิบายได้ดังต่อไปนี้

ก. การใช้คำเสริมบอกสถานภาพที่แสดงมิตรภาพและความไพเราะอ่อนหวาน เช่น จ๊ะ จ๊ะ จ๋า ฯลฯ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๕๑ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนได้ให้หนังสือเล่มหนึ่งแก่เพื่อนตามที่สัญญาไว้และทราบว่าเพื่อนจำเป็นต้องใช้ แต่เมื่อผู้พูดเพิ่งนึกได้ว่าจำเป็นต้องใช้หนังสือดังกล่าวเช่นกัน จึงจะขอหนังสือเล่มดังกล่าวคืน

“ขอหนังสือไปทำรายงานหน่อยได้ไหมจ๊ะ”

ตัวอย่างที่ ๕๒ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอยืมปากกาของเพื่อนร่วมงาน

“ขอยืมปากกาหน่อยได้ไหมจ๊ะ”

ตัวอย่างที่ ๕๓ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนได้นัดเพื่อนเพื่อทำกิจกรรมร่วมกันบางอย่าง แต่ผู้พูดเพิ่งนึกได้ว่าคนมีธุระจำเป็นบางอย่าง จะขอเลื่อนนัดออกไปจาก ๘.๐๐ น. เป็น ๙.๐๐ น.

“เธอจ๋า ที่นัดเธอมาทำกิจกรรมตอน ๘ โมง นั้นขอเลื่อนเวลาเป็น ๙ โมงนะ”

ข. การใช้คำสรรพนามที่แสดงความคุ้นเคยต่อผู้ฟัง แสดงได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๕๔ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ได้ให้หนังสือเล่มหนึ่งแก่นักเรียนตามที่สัญญาไว้ และทราบว่านักเรียนจำเป็นต้องใช้ แต่เมื่อผู้พูดเพิ่งนึกได้ว่าจำเป็นต้องใช้หนังสือดังกล่าวเช่นกัน จึงจะขอหนังสือนั้นคืน

“โทษนะจะหนู บังเอิญครูต้องใช้หนังสือ ขอครูหน่อยนะ”

ค. การใช้คำแทนตัวผู้ฟัง ที่เป็นคำเรียกญาติ แสดงได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๕๕ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอให้นักเรียนช่วยแปลงงานบางอย่าง ให้เสร็จในวันเสาร์ ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“ถูก หนูช่วยพิมพ์งานให้ครูหน่อยนะ ช่วงว่างๆ ตอนกลางวันหรือกลางคืนที่เสร็จงานปีใหม่แล้วก็ได้”

ง. การใช้คำที่แสดงกลุ่มเดียวกัน เช่น การขอร้องระหว่างเพื่อน อาจใช้คำเรียกขานและคำแทนตัวผู้ฟังว่า เพื่อน หรือ นาย เพื่อแสดงความเป็นกันเอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๕๖ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอให้เพื่อนร่วมงานคนหนึ่งขอร้องเพื่อนสนิทให้ช่วยเหลือบางอย่าง ซึ่งผู้พูดทราบว่าเพื่อนสนิทของเพื่อนร่วมงานสามารถช่วยได้

“เพื่อนรัก ตอนนี้น้องเราตกงานพอดี เพื่อนนายอยู่บริษัทนี้ เป็นบริษัทที่น้องเราสมัครพอดี นายช่วยพูดกับเพื่อนให้เราหน่อยนะ เราขอร้อง”

ตัวอย่างที่ ๕๗ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอยืมปากกาของเพื่อน

“เฮ้ย ยืมปากกาแท่งหนึ่งสิเพื่อน”

ตัวอย่างที่ ๕๘ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอกระดาษเปล่าของเพื่อน ๒-๓ แผ่น

“นาย ขอกระดาษ ๒-๓ แผ่นได้เปล่า”

๔) รูปภาพที่ปรากฏในการเสนอทางเลือก

สิ่งที่ได้กล่าวมาแล้วว่าการเสนอทางเลือกนั้นอาจเป็นการถามความสามารถหรือความพร้อมของผู้ฟัง หรืออาจเป็นการเสนอเงื่อนไขที่เกี่ยวกับความสามารถของผู้ฟัง ดังนั้นรูปภาพที่ปรากฏในการเสนอทางเลือกจึงมีความหลากหลาย อธิบายได้ดังนี้

ก. การใช้คำบอกการถาม ได้แก่ ไหม หรือเปล่า หรือ วลีบอกการถาม ได้ไหม ได้หรือเปล่า เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๘๘ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอยืมปากกาของเพื่อน

“อาจารย์คะ อาจารย์มีปากกาให้หนูยืมสักค้ำใหม่คะ”

ตัวอย่างที่ ๑๐๐ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอยืมของมีค่าบางอย่างของนักเรียน เพื่อทำธุระจำเป็นบางอย่างเป็นเวลาหลายวัน

“นักเรียนมีของให้ครูยืมหรือเปล่า ครูจะนำไปแสดงในนิทรรศการหน่อย”

ตัวอย่างที่ ๑๐๑ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอยืมปากกาของอาจารย์

“อาจารย์คะ ขอยืมปากกาอาจารย์สักค้ำใหม่คะ”

ตัวอย่างที่ ๑๐๒ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอกระดาษเปล่าของเพื่อน เป็นจำนวน ๒-๓ แผ่น

๑) “นาย ขอกระดาษ ๒-๓ แผ่นได้เปล่า”

๒) “เธอ ฉันทนขอกระดาษเปล่าของเธอสัก ๒-๓ แผ่นได้หรือเปล่า”

คำบอกการถาม นั้นอาจปรากฏในข้อความที่เป็นการถามความสามารถของผู้ฟัง ก่อนจะแสดงจุดมุ่งหมายของการขอร้อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๐๓ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ขอให้นักเรียนช่วยพิมพ์งานให้เสร็จในเสาร์ ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“ช่วงนี้นักเรียนว่างไหม ถ้าว่างช่วยพิมพ์งานให้ครูหน่อยเถอะ ครูต้องใช้ในช่วงวันปีใหม่นี้”

บางครั้งอาจปรากฏคำว่า พอจะ หน้ากริยาหลัก ร่วมกับคำหรือวลีบอกการถาม เพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกให้แก่ผู้ฟังมากขึ้น หรือแสดงถึงความพยายามที่จะไม่บังคับหรือยึดเยื้อความสามารถของผู้ฟังมากเกินไป แสดงได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๐๔ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอชิมปากกาของเพื่อน

๑)“เธอจะมีปากกาให้ชิมไหม”

๒)“เธอจะมีปากกาให้ชิมสักด้ามไหม เผชิญของเรานั้นไม่ดีจริงๆ”

ตัวอย่างที่ ๑๐๕ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอให้นักเรียนช่วยพิมพ์งานบางอย่างให้เสร็จในวันเสาร์ ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“นี่เธอ ในวันปีใหม่ เธอว่างไหม พอจะช่วยพิมพ์งานให้ครูสักหน่อยได้หรือเปล่า”

ตัวอย่างที่ ๑๐๖ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอให้เพื่อนติดต่อญาติให้ช่วยเหลืองานของผู้พูดบางอย่าง ซึ่งผู้พูดทราบว่าญาติของเพื่อนสามารถช่วยเหลือผู้พูดได้

“เฮ้ย เธอรู้จักคนนั้นหรือเปล่า ติดต่อให้เราหน่อยสิ จะเป็นพระคุณอย่างมาก พอจะช่วยได้ปะ” (ได้ปะ คำนี้เป็นรูปแปรของวลีบอกการถาม ได้หรือเปล่า)

ข. การใช้คำเชื่อม ถ้า เพื่อแสดงเจตนาเกี่ยวกับความสามารถของผู้ฟัง แสดงได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๐๗ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอชิมปากกาของเพื่อน

“ขอโทษนะ มีปากกาเปล่า ถ้ามีขอชิมด้ามสิ”

ตัวอย่างที่ ๑๐๘ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอกระดาษเปล่าของนักเรียนจำนวน ๒-๓ แผ่น

“นักเรียนมีกระดาษเปล่าสัก ๒-๓ แผ่นไหมจะ ถ้ามีครูขอหน่อยเถอะ”

กรณีที่ การเสนอทางเลือกนั้นเป็นการตั้งเจตนาเพื่อแสดงว่าไม่เป็นปัญหา พบว่ามีการใช้คำเชื่อม ถ้า ร่วมกับ วลี ก็ไม่เป็นไร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๐๘ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ขอให้นักเรียนช่วยพิมพ์งานให้เสร็จในเสาร์
ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“ครูเห็นเธอมีฝีมือในการพิมพ์งาน เธอพอมีเวลาไหมจะ ช่วยพิมพ์งานให้ครู
สักนิดแต่ ถ้าไม่ว่างก็ไม่เป็นไรนะ”

ตัวอย่างที่ ๑๐๙ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ได้ให้หนังสือเล่มหนึ่งแก่นักเรียนตามที่
สัญญาไว้และทราบว่านักเรียนจำเป็นต้องใช้ แต่เผชิญผู้พูดเพียงนึกได้ว่าจำเป็นต้อง
ใช้หนังสือดังกล่าวเช่นกัน จึงจะขอหนังสือเล่มดังกล่าวคืน

“นักเรียนจะ ครูได้ให้หนังสือหนูไป ๑ เล่ม ไซ้ไหมจะ เผอิญครูมีความจำเป็น
จะต้องใช้ ครูขอคืนได้ไหม แต่ถ้าหนูจำเป็นต้องใช้ก็ไม่เป็นไรนะจะ”

บางกรณีคำเชื่อม ถ้า นี้อาจปรากฏร่วมกับ คำบอกการถาม ไหม หรือเปล่า หรือ
วลีบอกการถาม ได้ไหม ได้หรือเปล่า แสดงได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๑๐ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอยืมของมีค่าหายากของนักเรียน เพื่อ
ทำธุระจำเป็นบางอย่างเป็นเวลาหลายวัน

“ถ้าครูจะขอยืมของๆ เธอไปเป็นตัวอย่างหรือ ไปนำเสนอเพื่อเป็นวิทยาทานแก่
คนอื่นฯ ให้เขาได้ชม นักเรียนจะเต็มใจไหม”

ตัวอย่างที่ ๑๑๑ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอให้อาจารย์ช่วยสอนบทเรียนเพิ่มเติม
ให้ในวันเสาร์ ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“อาจารย์ครับ ปีใหม่นี้อาจารย์ว่างหรือเปล่าครับ ถ้าอาจารย์ว่างผมจะขอให้
อาจารย์อธิบายเพิ่มเติมในวันเสาร์ได้ไหมครับ”

จะเห็นว่ารูปภาษาที่ปรากฏในการเสนอทางเลือกนั้นมีทั้งที่อยู่ในรูปของประโยค
คำถาม และประโยคเงื่อนไข ส่วนกรณีที่รูปภาษานั้นปรากฏในข้อความที่แสดงจุดมุ่งหมายของ
การขอร้อง ก็จะทำให้ข้อความดังกล่าวมีรูปภาษาที่ไม่ตรงตามเจตนา

๕) ภาษารูปที่ปรากฏในการแสดงความเกรงใจ

การแสดงความเกรงใจนั้นดังที่ได้กล่าวแล้วว่า อาจแสดงได้ด้วยการกล่าวคำ แสดงความเกรงใจ การกล่าวขอโทษ และการยอมรับว่าคนทำให้ผู้ฟังต้องเดือดร้อน ดังนั้นรูป ภาษาที่พบในกลวิธีนี้จึงมีหลากหลาย อธิบายได้ดังต่อไปนี้

ก. การใช้คำแสดงความเกรงใจ คำว่า *เกรงใจ* นั้นมักปรากฏร่วมกับคำ ว่า *ขัง* หรือคำว่า *ขังเลย* แสดงได้ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ ๑๑๓ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอยืมของมีค่าหายากของนักเรียน เพื่อทำธุระจำเป็นบางอย่างเป็นเวลาหลายวัน

“นักเรียนจะ เผลอครูต้องจัดนิทรรศการและทราบว่านักเรียนมีของที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง ที่จะจัด ครูเกรงใจขังเลย แต่กีฬาที่ไหนไม่ได้ ครูอยากจะขอยืมนักเรียนมา จัดงานครั้งนี้เพื่อเป็นวิทยาทาน และจะดูแลรักษาของๆ นักเรียนให้ดีที่สุดและจะ รับส่งคืนโดยเร็วที่สุดจ๊ะ”

ตัวอย่างที่ ๑๑๔ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ขอให้นักเรียนช่วยพิมพ์งานให้ เสร็จในเสาร์ ซึ่ง ตรงกับวันปีใหม่

“มีงานสำคัญเร่งด่วนจริงๆ วันนี้ช่วยทำงานชิ้นนี้ให้หน่อยนะ เกรงใจขังเลย ว่าแต่ วันนี้หน่วงหรือเปล่า”

ข. การใช้คำแสดงการขอโทษ ที่พบในงานวิจัยนี้ ได้แก่ คำว่า *ขอโทษ* หรือ *โทษ* มักใช้ร่วมกับคำเสริมบอกมาลา นะ บางครั้งอาจมีคำว่า *ที* ตามหลังคำว่า *ขอโทษ* ด้วย แสดงได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๑๕ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอยืมปากกาของอาจารย์

“ขอโทษนะคะ อาจารย์มีปากกาก็ดี้ามคะ หนูขอยืมดี้ามหนึ่งค่ะ”

ตัวอย่างที่ ๑๑๖ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียน ได้ให้หนังสือเล่มหนึ่งแก่เพื่อนตามที่สัญญาไว้ และทราบว่าเพื่อนจำเป็นต้องใช้ แต่เมื่อผู้พูดเพิ่งนึกได้ว่าจำเป็นต้องใช้หนังสือดังกล่าวเช่นกัน จึงจะขอหนังสือเล่มดังกล่าวคืน

“ตัวเอง ขอโทษทีนะ หนังสือที่เราให้ไปนะ เราคเนื้อหาไว้ยังไม่เสร็จเลย เราขอหนังสือมาคงให้เสร็จก่อนนะ เสร็จแล้วเราจะเอาไปให้”

ตัวอย่างที่ ๑๑๗ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียน ได้ให้หนังสือเล่มหนึ่งแก่เพื่อนตามที่สัญญาไว้ และทราบว่าเพื่อนจำเป็นต้องใช้ แต่เมื่อผู้พูดเพิ่งนึกได้ว่าจำเป็นต้องใช้หนังสือดังกล่าวเช่นกัน จึงจะขอหนังสือเล่มนั้นคืน

“เฮ้ย หนังสือที่นายขอเราไปนะอ่านเสร็จยัง ถ้าใจขอคืนก่อนดิเราต้องใช้มันนะ โทษทีนะ”

ในกรณีที่การกล่าวขอโทษนั้นเป็นการกล่าวขอโทษที่ ได้ทำผิดพลาดบางอย่างต่อผู้ฟัง เช่น การขอเลื่อนนัด ของสิ่งของบางอย่างที่เพิ่งให้ผู้ฟังคืน มักปรากฏคำว่า *ต้อง* ในตำแหน่งหน้า หรือคำว่า *ด้วย* จริง ๆ ในตำแหน่งหลัง คำว่า *ขอโทษ* เพื่อเพิ่มน้ำหนักการขอโทษพิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๑๘ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนขอให้อาจารย์ช่วยสอนบทเรียนเพิ่มเติมให้ในเสาร์ ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“อาจารย์คะ พอดีว่าวิชาที่อาจารย์สอน หนูไม่ค่อยจะเข้าใจ อยากให้อาจารย์ช่วยสอนเพิ่มเติมให้หน่อยจะได้ไหมคะ ในวันเสาร์นี้อาจารย์ว่างเวลาไหนคะ เพราะมันเป็นวันขึ้นปีใหม่พอดี หนูต้องขอโทษอาจารย์ด้วยที่มารบกวน”

ตัวอย่างที่ ๑๑๙ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียน ได้ให้หนังสือเล่มหนึ่งแก่เพื่อนตามที่สัญญาไว้ และทราบว่าเพื่อนจำเป็นต้องใช้ แต่เมื่อผู้พูดเพิ่งนึกได้ว่าจำเป็นต้องใช้หนังสือดังกล่าวเช่นกัน จึงจะขอหนังสือคืน

“ขอโทษจริงๆ นะ หนังสือเล่มนั้นจำเป็นต้องใช้หรือเปล่า พอดีเราต้องรีบใช้ด่วนเลย พอดีจะให้เราก่อนได้ไหมจ๊ะ”

ค. ดังที่ได้กล่าวไว้ การขอโทษ นั้น อาจเป็นการคาดหวังว่าผู้ฟังจะไม่โกรธ
รูปภาษาที่ใช้มักขึ้นต้นด้วยถ้อยคำว่า หวังว่า...จะไม่... คงไม่... คงจะไม่ ... แสดงได้ดัง
ตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๒๐ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ขอให้นักเรียนช่วยงานบางอย่างให้ เสร็จใน
เสาร์ ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“วันหยุดนี้ ช่วยงานครูสัก ๓ ชั่วโมงนะ ครูมีงานด่วนอยากให้ช่วย หวังว่าเธอ
จะไม่ขัดข้องนะ”

ตัวอย่างที่ ๑๒๑ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอยืมคอมพิวเตอร์ของเพื่อน เพื่อทำ
ธุระจำเป็นบางอย่างเป็นเวลาหลายวัน

“เพื่อน เรามีความจำเป็นที่จะต้องใช้คอม จะขอยืมเพื่อหน่อยได้ไหม แต่เป็นเวลา
หลายวันหน่อยนะ เพื่อนคงไม่ว่านะจ๊ะ”

ตัวอย่างที่ ๑๒๒ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอยืมรถของเพื่อน เพื่อทำธุระจำเป็น
บางอย่างเป็นเวลาหลายวัน

“อ้อ คือว่าเรามีธุระ รบกวนนายนิดหน่อย อยากยืมรถนายไปทำธุระสัก ๒ วัน
นายคงไม่ว่าอะไรนะ”

ง. การใช้คำกริยา *รบกวน* เพื่อแสดงว่าผู้พูดยอมรับว่าตนทำให้ผู้ฟังต้อง
เดือดร้อน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๒๓ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนขอให้อาจารย์ช่วยสอนบทเรียนเพิ่มเติมให้
ในเสาร์ ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“อาจารย์คะ หนูไม่ค่อยเข้าใจบทเรียนที่อาจารย์สอน รบกวนอาจารย์ช่วย
สอนเพิ่มเติมในวันเสาร์นี้ได้ไหมคะ”

บางกรณีคำกริยา *รบกวน* นั้นอาจปรากฏร่วมกับ คำที่ช่วยลดน้ำหนักการรบกวน เช่น *หน่อย นิดนึ่ง ฯลฯ* และอาจตามด้วยคำเสริมบอกมาลา เช่น *นะ เป็นต้น* แสดงได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๒๔ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนขอให้เพื่อนช่วยพิมพ์งานให้เสร็จในเสาร์ ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“รบกวนเธอหน่อยนะ คือเราไม่เข้าใจงานที่อาจารย์สั่ง อยากขอให้ช่วยอธิบายหน่อย”

ตัวอย่างที่ ๑๒๕ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอให้เพื่อนร่วมงานคิดต่อญาติให้ช่วยเหลืองานของผู้พูดบางอย่าง ซึ่งผู้พูดทราบว่าญาติของเพื่อนร่วมงานสามารถช่วยเหลือผู้พูดได้

“เธอจ๊ะ คือฉันมีเรื่องเค็ดร้อน เธอช่วยฉันคิดต่อคุณ...หน่อยได้ไหม ต้องรีบแล้วด้วย รบกวนเธอหน่อย ชังใจก็ช่วยๆ หน่อยนะ”

๖) รูปภาพที่ปรากฏในการแสดงเหตุผล

ส่วนตกแต่งที่เป็นการแสดงเหตุผลนั้น จะปรากฏในรูปของข้อความแวดล้อม ซึ่งมีรูปภาพที่ไม่ตายตัว จะปรากฏในลักษณะเช่นใดก็ได้ แต่จากข้อมูลที่ปรากฏในงานวิจัยนี้ พบว่ามีข้อสังเกตที่น่าสนใจดังนี้

ก. การใช้คำเชื่อม *เพราะ เพราะ*ว่า ขึ้นต้นข้อความที่เป็นการแสดงเหตุผล

ตัวอย่างที่ ๑๒๖ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอให้เพื่อนร่วมงานช่วยปิดเครื่องปรับอากาศในห้อง เพราะรู้สึกไม่ค่อยสบาย

“ขอโทษนะคะ ขอปิดแอร์นะ เพราะรู้สึกหนาวมาก”

ตัวอย่างที่ ๑๒๗ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์จำเป็นต้องขอขี้มคอมพิวเตอร์ เพื่อทำธุระจำเป็นบางอย่างเป็นเวลาหลายวัน

“ขอขี้มคอมพิวเตอร์หน่อยได้ไหม เพราะว่าฉันต้องเอาไปทำธุระ ถ้ามันเกิดมีปัญหอะไรขึ้นมาฉันจะชดใช้ให้”

ข. การใช้คำที่ช่วยเพิ่มน้ำหนักหรือเน้นย้ำการแสดงผลมากยิ่งขึ้น เช่น *เลย* มาก เพื่อแสดงให้ผู้ฟังเห็นว่าผู้พูดเดือดร้อนอย่างมาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๒๘ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนขอให้อาจารย์ช่วยสอนเพิ่มเติมให้เสร็จในเสาร์ ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“อาจารย์คะ หนูไม่เข้าใจบทเรียนเลยคะ ช่วยสอนเพิ่มเติมในวันเสาร์ได้ไหมคะ”

ตัวอย่างที่ ๑๒๙ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ขอให้นักเรียนช่วยพิมพ์งานให้เสร็จในเสาร์ ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“นักเรียน ช่วงปีใหม่ ไปไหนหรือเปล่า ครูจะขอแรงให้ช่วยพิมพ์งานให้ครูสักหน่อย เพราะงานเร่งมาก ได้ไหม”

จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นว่าถ้อยคำที่ใช้แสดงผลนั้น มีคำที่ช่วยเพิ่มน้ำหนักความรุนแรงของเหตุการณ์ คือคำว่า *เลย* มาก

ค. การใช้คำว่า *จริง ๆ* ตามหลังข้อความที่เป็นการแสดงผล เพื่อยืนยันว่าเหตุผลดังกล่าวนั้นเป็นความจริง แสดงได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๓๐ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขี้มเงินของอาจารย์เป็นจำนวนมาก เพื่อทำธุระจำเป็นบางอย่างเป็นเวลาหลายวัน

“อาจารย์ครับ ผมเดือดร้อนจริง ๆ ผมขี้มเงินอาจารย์ได้ไหมครับ แล้วผมจะคืนให้อาจารย์”

ตัวอย่างที่ ๑๓๑ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนได้นัดกับอาจารย์ไว้เพื่อทำกิจกรรมเล็กๆ น้อยๆ ร่วมกันบางอย่าง แต่บังเอิญผู้พูดมีความจำเป็นต้องขอเลื่อนนัดออกไปจากเวลา ๘.๐๐ น. เป็น ๘.๐๐ น.

“อาจารย์คะ หนูจะขออาจารย์เลื่อนนัดนะคะ หนูมีความจำเป็นจริงๆ ค่ะ”

ตัวอย่างที่ ๑๓๒ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอให้เพื่อนนักเรียนด้วยกันปิดพัดลมในห้อง เพราะรู้สึกไม่ค่อยสบาย

“เพื่อน ช่วยลดแอร์ลงหน่อยน้ำ เราไม่สบายจริงๆ”

ง. การใช้คำที่แสดงว่าตนไม่ได้ตั้งใจจะทำให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้แต่อย่างไรก็ตาม คำที่ใช้ได้แก่ พอดี บังเอิญ พอดี เป็นต้น แสดงได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๓๓ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนได้ให้หนังสือเล่มหนึ่งแก่อาจารย์ตามที่สัญญาไว้และทราบว่าอาจารย์จำเป็นต้องใช้ แต่เผอิญผู้พูดเพิ่งนึกได้ว่าจำเป็นต้องใช้หนังสือดังกล่าวเช่นกัน จึงจะขอหนังสือเล่มดังกล่าวคืน

“อาจารย์คะ ขอโทษค่ะ หนูจำเป็นต้องขอหนังสือเล่มนั้น คือเผอิญหนูต้องใช้ทำธุระจำเป็นบางอย่างค่ะ”

ตัวอย่างที่ ๑๓๔ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอให้เพื่อนร่วมงานช่วยพิมพ์งานให้เสร็จในวันเสาร์ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“รบกวนช่วยพิมพ์งานให้หน่อยได้ไหมคะ พอดีวันสงกรานต์ต้องไปต่างจังหวัดแล้วต้องพิมพ์เสร็จให้ทันวันนั้น ช่วยพิมพ์ให้หน่อยนะคะ”

ตัวอย่างที่ ๑๓๕ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนได้ให้หนังสือเล่มหนึ่งแก่อาจารย์ตามที่สัญญาไว้และทราบว่าอาจารย์จำเป็นต้องใช้ แต่เผอิญผู้พูดเพิ่งนึกได้ว่าจำเป็นต้องใช้หนังสือดังกล่าวเช่นกัน จึงจะขอหนังสือเล่มดังกล่าวคืน

“อาจารย์คะ หนูขออืมหนังสือเล่มที่ให้อาจารย์ไปหน่อยได้ไหมคะ บังเอิญ หนู
ต้องทำรายงานนะค่ะ ถ้าเสร็จแล้วหนูจะเอามาคืนนะค่ะ”

จ. ในกรณีที่การแสดงเหตุผลเป็นการกล่าวถึงผลร้ายที่จะเกิดขึ้นกับผู้พูด หากผู้ฟังไม่ช่วยเหลือ มักปรากฏในลักษณะของการคาดเดาผลที่ตามมา ดังนั้นจึงมีการใช้คำเชื่อม ถ้า หน้าข้อความที่เป็นการแสดงเหตุผล และบางครั้งอาจมีการใช้คำเพื่อเพิ่มน้ำหนักผลร้ายดังกล่าวมากขึ้น พิจารณาได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๓๖ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางวินัยซึ่งที่ไม่เป็นความจริง ผู้พูดทราบว่ามีนักเรียนคนหนึ่งอยู่ในเหตุการณ์ จึงจะขอให้นักเรียนผู้นั้นช่วยเป็นพยานยืนยันความจริงให้ผู้พูด

“วันนั้นเธอก็อยู่ในเหตุการณ์ รู้ดีว่าใครผิดใครถูก ดังนั้นช่วยเป็นพยานให้ครู
หน่อยนะ ถ้าเธอไม่ช่วยครูต้องແ່ແນ่”

ตัวอย่างที่ ๑๓๗ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอให้อาจารย์ช่วยอธิบายงานบางอย่างให้ในเวลาว่าง

“อาจารย์คะ ช่วยอธิบายให้หนูฟังอีกซักครูได้ไหม ถ้าอาจารย์ไม่อธิบายให้
เข้าใจวันนี้หนูลืมແ່ ๗ เลขค่ะ”

ฉ. กรณีที่การแสดงเหตุผลเป็นการกล่าวถึง คุณสมบัติบางอย่างของผู้ฟัง ที่สามารถช่วยเหลือผู้ฟังได้นั้น จากข้อมูลผู้วิจัยพบว่าบางครั้งการแสดงเหตุผลลักษณะนี้อาจลงท้ายด้วยวลีบอกการถาม ใช่ไหม ใช่หรือเปล่า หรือ ไม่ใช่หรือ เป็นต้น เพื่อกระตุ้นเตือนให้ผู้ฟังระลึกว่าตนมีคุณสมบัติที่สามารถช่วยผู้พูดได้ ทั้งนี้รูปภาษาดังกล่าวต่างจากการเสนอทางเลือก เพราะผู้พูด ดังตัวอย่างที่ ๑๓๘ และ ๑๓๙

ตัวอย่างที่ ๑๓๘ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางวินัย ซึ่งที่ไม่เป็นความจริง ผู้พูดทราบว่ามีนักเรียนคนหนึ่งอยู่ในเหตุการณ์ จึงจะขอให้นักเรียนช่วยเป็นพยานยืนยันความจริงให้ผู้พูด

ตัวอย่างที่ ๑๓๘ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางวินัย ทั้งที่ไม่เป็นความจริง ผู้พูดทราบว่านักเรียนคนหนึ่งอยู่ในเหตุการณ์ จึงจะขอให้นักเรียนช่วยเป็นพยานยืนยันความจริงให้ผู้พูด

“นักเรียนพอจะทราบใช่ไหมว่าผมเป็นอย่างไร ผมไม่ได้ทำผิดเลยนะ ขอให้ช่วยยืนยันให้ผมหน่อย”

จากตัวอย่าง จะเห็นว่าผู้พูดใช้วลีบอกการถาม ใช่ไหม ในข้อความที่เป็นการแสดงเหตุผลว่าผู้ฟังมีคุณสมบัติบางอย่างที่สามารถช่วยผู้พูดได้ ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นให้ผู้ฟังนึกได้ว่าตนสามารถช่วยผู้พูดได้

ตัวอย่างที่ ๑๓๙ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางวินัย ทั้งที่ไม่เป็นความจริง ผู้พูดทราบว่านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ จึงจะขอให้นักเรียนช่วยเป็นพยานยืนยันความจริงให้ผู้พูด

“นักเรียน ครูถูกกล่าวหา เธอช่วยเป็นพยานให้ครูหน่อยสิ ครูรู้ว่าเธออยู่ในเหตุการณ์วันนั้นไม่ใช่หรือ”

จากตัวอย่างที่ ๑๓๙ จะเห็นว่าข้อความที่เป็นการแสดงเหตุผลด้วยการกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟัง นั้นลงท้ายด้วยวลีบอกการถาม ไม่ใช่หรือ เพื่อกระตุ้นให้ผู้ฟังระลึกได้ว่าสามารถช่วยผู้พูดได้

๗) รูปภาพที่ปรากฏในการเสนอข้อแลกเปลี่ยน

รูปภาพที่ปรากฏในการเสนอข้อแลกเปลี่ยนนั้นมีหลากหลาย อธิบายได้ดังนี้

ก. การใช้คำเชื่อมที่แสดงว่าจะเสนอบางสิ่งบางอย่างแก่ผู้ฟังในอนาคต ได้แก่ คำว่า แล้ว หรือ เดี๋ยว ทั้งนี้คำดังกล่าวมักปรากฏร่วมกับคำขยายกริยา จะ ซึ่งนำหน้ากริยาหลักของข้อความ แสดงได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๔๐ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอให้เพื่อนร่วมงานติดต่อญาติให้ช่วยเหลืองานบางอย่าง ซึ่งผู้พูดทราบว่าญาติของผู้ฟังสามารถช่วยเหลือผู้พูดได้

“อ้อ โทษนะ เราควรจะให้ช่วยหน่อยนะ คือ น้องเรากำลังจะทำงานบริษัท
แฟนเธอนะ ยังไงช่วยพูดให้หน่อยนะ น้องเราหางานมาตั้ง ๕ แห่งแล้ว เรา
อยากให้มีงานเสี่ยที คงไม่มากไปนะ แล้วครูจะเลี้ยงข้าว”

ตัวอย่างที่ ๑๔๑ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ได้ให้หนังสือเล่มหนึ่งแก่นักเรียนตามที่
สัญญาไว้และทราบว่านักเรียนจำเป็นต้องใช้ แต่เผชิญผู้พูดเพียงนึกได้ว่าจำเป็นต้อง
ใช้หนังสือดังกล่าวเช่นกัน จึงจะขอหนังสือเล่มดังกล่าวคืน

“นักเรียน ครูขอหนังสือนั้นคืนก่อนนะคะ ครูจำเป็นต้องใช้จริงๆ แล้วครูจะหา
เล่มใหม่มาให้แทนเล่มนี้นะจ๊ะ”

ตัวอย่างที่ ๑๔๒ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ได้ให้หนังสือเล่มหนึ่งแก่นักเรียนไปตามที่ได้
สัญญาไว้ และทราบว่าผู้ฟังจำเป็นต้องใช้ แต่เผชิญผู้พูดเพียงนึกได้ว่าจำเป็นต้องรีบ
ใช้เช่นกัน จึงจะขอหนังสือเล่มดังกล่าวคืน

“นักเรียนคะ ครูขอยืมหนังสือเล่มนั้นคืนก่อนได้ไหม เดี๋ยวจะหาเล่มใหม่ให้แทน”

ข. การใช้คำเชื่อม ถ้า เพื่อให้ทางเลือกแก่ผู้ฟังที่จะทำตามข้อเสนอของผู้พูด
หรือไม่ก็ได้ แสดงได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๔๓ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนจำเป็นต้องขอยืมคอมพิวเตอร์ของเพื่อนเพื่อทำ
ธุระบางอย่างเป็นเวลาหลายวัน

“นาย เราขอยืมคอมพิวเตอร์ไปทำงานหน่อย ถ้าเป็นอะไรเรารับผิดชอบเอง ถ้า
กลัวนายเอาวีดีโอเกมเราไปเล่นพลางๆ ก่อนก็ได้ ถือว่าแลกกันสักวัน”

๘) รูปภาพที่ปรากฏในการสำนึกบุญคุณ

รูปภาพที่ปรากฏในการสำนึกบุญคุณ นั้นมีลักษณะที่หลากหลาย สามารถ

อธิบายได้ดังนี้

ก. การปรากฏคำว่า บุญคุณ หรือ พระคุณ ในข้อความที่แสดงการสำนึกบุญคุณ พิจารณาได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๔๔ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอให้เพื่อนร่วมงานxor่องสามีให้ช่วยเหลือผู้พูดบางอย่าง ซึ่งผู้พูดทราบว่าสามีสามารถช่วยเหลือได้

“ช่วยบอกสามีของเธอเช่นคำประกันให้เราหน่อย แล้วจะไม่ลืมบุญคุณ”

ตัวอย่างที่ ๑๔๕ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอให้เพื่อนร่วมงานช่วยพิมพ์งานเสร็จในวันเสาร์ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“ช่วยพิมพ์งานชิ้นนี้ให้หน่อยได้ไหม จะเป็นพระคุณอย่างมาก”

ข. การปรากฏคำว่า ขอบคุณ หรือ ขอบใจ ในข้อความที่แสดงการสำนึกบุญคุณ พิจารณาได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๔๖ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอให้เพื่อนนักเรียนด้วยกันช่วยแปลงานบางอย่างให้ในวันเสาร์ ซึ่งตรงกับวันปีใหม่

“เธอเรารู้ว่าเธอเก่ง ช่วยแปลงานให้เราชิ้นหนึ่งนะ มีไม่มากหรอก เราจะใช้ในวันเสาร์นี้ เธอจะทำให้เราได้ไหม ถ้าทำได้นะเราก็จะขอบคุณเป็นอย่างมาก”

ตัวอย่างที่ ๑๔๗ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอให้นักเรียนพิมพ์งานให้เสร็จในวันเสาร์ซึ่งเป็นวันปีใหม่

“ในวันปีใหม่ที่จะถึงนี้ นักเรียนมีเวลาวางพิมพ์งานแปลบทความให้ครูไหม ครูขอแรงให้ช่วยงานหน่อยนะ ถ้าช่วยได้ก็ขอบใจจะ”

ค. การใช้คำว่า จะ หน้ากริยาหลักของข้อความที่แสดงการสำนึกบุญคุณ แสดงได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๔๘ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอให้เพื่อนร่วมงานติดต่อญาติให้ช่วยเหลืองานบางอย่าง ซึ่งผู้พูดทราบว่าญาติของเพื่อนร่วมงานสามารถช่วยเหลือผู้พูดได้

“ฝากรบกวนให้ติดต่อคุณพิชัยให้หน่อยนะคะ จะเป็นพระคุณอย่างสูง”

ง. การใช้คำเชื่อม *แล้ว* หน้าข้อความที่แสดงการสำนึกบุญคุณ เพื่อแสดงว่าจะสำนึกในบุญคุณของผู้ฟัง หลังจากที่ได้รับความช่วยเหลือ แสดงได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๔๙ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ขอให้เพื่อนร่วมงานช่วยติดต่อบุคคลสำคัญท่านหนึ่งให้ช่วยเหลืองานบางอย่าง

“ช่วยขอร้องคุณสมศักดิ์ให้ช่วยงานนี้ให้ฉันหน่อยนะคะ แล้วจะไม่ลืมบุญคุณค่ะ”

จ. การใช้คำเชื่อม *ถ้า* เพื่อตั้งเงื่อนไขว่าหากผู้ฟังช่วยเหลือผู้พูดก็จะสำนึกในบุญคุณ แสดงได้ดังตัวอย่างที่ ๑๕๐ และ ๑๕๑

ตัวอย่างที่ ๑๕๐ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ต้องการขอให้เพื่อนร่วมงานติดต่อญาติให้ช่วยเหลืองานบางอย่าง ซึ่งผู้พูดทราบว่าญาติของเพื่อนสามารถช่วยเหลือผู้พูดได้

“ช่วยเป็นธุระติดต่อ...ให้ทีเถอะ ถ้าช่วยได้จะไม่ลืมบุญคุณเลย”

ตัวอย่างที่ ๑๕๑ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอให้เพื่อนนักเรียนด้วยกันติดต่อญาติให้ช่วยเหลืองานบางอย่าง ซึ่งผู้พูดทราบว่าญาติของเพื่อนสามารถช่วยเหลือผู้พูดได้

“ฝากญาติของเธอช่วยเราด้วยนะ ถ้าช่วยเราได้เราจะขอบใจเธออย่างมาก”

จากการศึกษารูปภาษาที่สัมพันธ์กับกลวิธีการขอร้อง จะเห็นว่ารูปภาษาที่ปรากฏในการขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่ไม่มีส่วนตกแต่ง และการขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่มีส่วนตกแต่ง มีกริยาที่บ่งเจตนาขอร้อง หรือแสดงความต้องการของผู้พูดอย่างชัดเจน เช่นเดียวกัน แต่การขอร้องที่มีส่วนตกแต่งจะปรากฏรูปภาษาที่ช่วยสร้างความสุภาพร่วมด้วย บางครั้งการตกแต่งแก้ไขนั้น

อาจทำให้รูปประโยคที่แสดงการขอร้องเปลี่ยนไปเป็นอย่างอื่น เช่น เปลี่ยนเป็นรูปประโยคคำถาม หรือรูปประโยคเงื่อนไข เป็นต้น แต่ก็ยังสามารถสื่อเจตนาขอร้องได้อย่างชัดเจน

๒.๒.๒ รูปภาษาที่ปรากฏในการขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมา

การขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมานั้นไม่มีรูปภาษาที่ตายตัว ทั้งนี้เพราะผู้พูดสามารถเลือกกล่าวด้วยคำใดก็ได้ ที่ไม่แสดงเจตนาขอร้องอย่างชัดเจน ต่างจาก การขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมาโดยมีส่วนคดแฉงซึ่งจะต้องมีรูปภาษาที่สื่อเจตนาขอร้องอย่างชัดเจนอยู่ในข้อความเสมอ

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาข้อมูลที่สำรวจจากแบบสอบถาม พบว่าผู้พูดเลือกที่จะบอกเป็นนัยแก่ผู้ฟังด้วยถ้อยคำที่แสดงกลวิธีแตกต่างกันออกไป ได้แก่ การอ้อมค้อมด้วยการแสดงเหตุผล การแสดงความรู้สึกของผู้พูด การถาม ฯลฯ กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือผู้พูดเลือกกล่าวเฉพาะข้อความแฉงที่ปรากฏในการขอร้องอย่างตรงไปตรงมาโดยมีส่วนคดแฉงนั่นเอง

ตัวอย่างที่ ๑๕๒ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนได้ให้หนังสือเล่มหนึ่งแก่อาจารย์ไปตามที่ได้สัญญาไว้ และทราบว่าอาจารย์จำเป็นต้องใช้ แต่เผชิญผู้พูดเพียงนี้ก็ได้ว่าจำเป็นต้องรับใช้เช่นกัน จึงจะขอหนังสือเล่มดังกล่าวคืน

“อาจารย์ครับ อ่านหนังสือที่ผมให้ไปจบหรือยังครับ คือผมเพิ่งนึกได้ว่าจำเป็นต้องรับใช้ ขอโทษด้วยนะครับ”

จากข้อความที่ปรากฏในตัวอย่างที่ ๑๕๒ นั้น จะเห็นว่าไม่มีส่วนใดของข้อความที่มีรูปภาษาแสดงอย่างชัดเจนว่า ผู้พูดมีเจตนาขอร้อง มีเพียงข้อความที่เป็นคำถามและการแสดงเหตุผล

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า การขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมานั้น บางครั้งอาจมีการคดแฉงถ้อยคำที่ทำให้เกิดความสับสน หรือทำให้เจตนาเบาเลง ดังตัวอย่างข้างต้นก็จะเห็นว่ามีการใช้คำเสริมบอกสถานภาพ *ครับ* เพื่อยกย่องและให้เกียรติผู้ฟัง รวมถึง การกล่าวคำขอโทษ เพื่อแสดงความรู้สึกเกรงใจผู้ฟัง

จะเห็นว่าการขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมานั้นอาจมีรูปภาพคล้ายการขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่มีส่วนตกแต่ง ตรงที่บางครั้งการขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมามีการใช้คำไวยกรณ์ เช่น คำเสริมบอกสถานภาพ *ครับ* หรือ การกล่าวคำว่า *ขอโทษ* ฯลฯ เช่นเดียวกับ การขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่มีส่วนตกแต่ง แต่วิธีการขอร้องทั้ง ๒ วิธีมีความต่างกัน ตรงที่ การขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมา จะไม่มีรูปภาพที่แสดงเจตนาขอร้องอย่างชัดเจนปรากฏอยู่เลย ในขณะที่ การขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่มีส่วนตกแต่ง จะมีรูปภาพที่แสดงเจตนาขอร้องอย่างชัดเจน

๒.๑ ความถี่ในการเลือกใช้กลวิธีการขอร้อง

การศึกษาความถี่ในการเลือกใช้กลวิธีการขอร้องนั้น หากพิจารณาความถี่ในการเลือกใช้กลวิธีการขอร้อง ๒ กลวิธีใหญ่ ได้แก่ การขอร้องอย่างตรงไปตรงมาซึ่งประกอบด้วยการขอร้องที่ไม่มีส่วนตกแต่ง และการขอร้องที่มีส่วนตกแต่ง และการขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมา นั้น ผู้วิจัยจะนับจำนวนครั้งของการปรากฏ ๑ ครั้ง ค่อ ๑ ข้อความที่แสดงการขอร้อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๕๓ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ได้ให้หนังสือเล่มหนึ่งแก่นักเรียนไปตามที่ได้สัญญาไว้ และทราบว่านักเรียนจำเป็นต้องใช้ แต่เผชิญผู้พูดเพียงนี้ก็ได้ว่าจำเป็นต้องรีบใช้เช่นกัน จึงจะขอหนังสือคืน

๑) “นักเรียน ครูขอยืมหนังสือเล่มนั้นก่อน”

๒) “นิสา เมื่อกี้เธอขืมคิคครูไปใช้ไหม คือว่าครูเพิ่งนึกได้ว่าครูต้องใช้ ยังไงคืนครูก่อนนะ”

๓) “เออ หนังสือเรื่องพระอภัยมณีของครูอยู่ที่เธอใช้ไหม พอคิคครูจะต้องนำมาทบทวน”

จากตัวอย่างดังกล่าว พบการขอร้องอย่างตรงไปตรงมา ๒ ครั้ง (ข้อความที่ ๑ และ ๒) ได้แก่ การขอร้องที่ไม่มีส่วนตกแต่ง ๑ ครั้ง (ข้อความที่ ๑) และการขอร้องที่มีส่วนตกแต่ง ๑ ครั้ง (ข้อความที่ ๒) ส่วนการขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมานั้นก็พบเพียง ๑ ครั้ง (ข้อความที่ ๓)

ความถี่ในการเลือกใช้กลวิธีการขอร้องในภาษาไทยนั้น แสดงได้ดังตารางที่ ๔
ต่อไปนี้

ตารางที่ ๔ แสดงความถี่ในการเลือกใช้กลวิธีการขอร้อง

กลวิธีการขอร้อง		จำนวนข้อความ
๑. การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา	๑.๑ การขอร้องที่ไม่มีส่วนตกแต่ง	๔
	๑.๒ การขอร้องที่มีส่วนตกแต่ง	๑๔๗๔
๒. การขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมา		๒๒
รวม		๑๕๐๐

จากความถี่ที่ปรากฏดังตารางที่ ๔ จะเห็นว่าผู้พุดนิยมการขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่มีส่วนตกแต่งมากที่สุด เป็นจำนวน ๑๔๗๔ ข้อความ ส่วนการขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมานั้น นิยมใช้เป็นจำนวน ๒๒ ข้อความ ในขณะที่กลวิธีการขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่ไม่มีส่วนตกแต่งนั้น นิยมใช้น้อยมาก กล่าวคือ มีจำนวนเพียง ๔ ข้อความเท่านั้น

ทั้งนี้การที่ผู้พุดนิยมใช้การขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่มีส่วนตกแต่งมากที่สุดก็ เพราะกลวิธีดังกล่าวช่วยสร้างทั้งความสุภาพและประสิทธิภาพในการสื่อเจตนา กล่าวคือแม้จะมีการตกแต่งแก้ไขข้อความเพื่อสร้างความสุภาพแก่ผู้ฟัง แต่ก็ยังคงแสดงเจตนาขอร้องอย่างชัดเจน ในขณะที่การขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมานั้นถึงแม้จะช่วยสร้างความสุภาพแก่ผู้ฟัง แต่ก็ไม่ได้ช่วยสร้างประสิทธิภาพในการสื่อเจตนาเท่าใดนัก เพราะการขอร้องวิธีนี้ผู้พุดเลี้ยงไปกล่าวข้อความอื่นแทนการแสดงเจตนาตรงๆ ส่วนการขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่ไม่มีส่วนตกแต่งนั้นพบว่านิยมน้อยมากทั้งนี้เพราะกลวิธีดังกล่าวมีลักษณะคล้ายการสั่งมาก ดังนั้นอาจทำให้ผู้ฟังรู้สึกไม่พอใจได้ เพราะไม่จำเป็นที่จะต้องทำตามที่ผู้พุดขอ

อย่างไรก็ตาม การขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่มีส่วนตกแต่งนั้นมีกลวิธีแบ่งย่อยออกได้อีกหลายวิธีการด้วยกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่าวิธีการใดที่ผู้พุดนิยมใช้เพื่อตกแต่งถ้อยคำที่แสดงการขอร้องอย่างตรงไปตรงมามากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุด

ในการศึกษาความถี่ในการใช้กลวิธีย่อยของการขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่มีส่วนตกแต่ง ผู้วิจัยจะนับทุกครั้งที่พบว่ามีกลวิธีดังกล่าวปรากฏในข้อความที่แสดงการขอร้อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๕๔ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ได้ให้หนังสือเล่มหนึ่งแก่นักเรียนไปตามที่
ได้สัญญาไว้ และทราบว่านักเรียนจำเป็นต้องใช้แต่พอผู้พูดเพิ่งนึกได้ว่าจำเป็น
ต้องรีบใช้เช่นกัน จึงจะขอหนังสือคืน

“ขอหนังสือคืนก่อนได้ไหม ครูจำเป็นต้องใช้ แล้วครูจะคืนให้ทีหลัง”

จากตัวอย่าง เป็นการขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่มีส่วนตกแต่ง กลวิธีย่อยที่ใช้
(ถ้อยคำที่ขีดเส้นใต้) ได้แก่ การเสนอทางเลือกแก่ผู้ฟัง ๑ ครั้ง การแสดงเหตุผล ๑ ครั้ง และการลด
ความรุนแรงของสถานการณ์ ๑ ครั้ง ตามลำดับ

ข้อความที่แสดงการขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่มีส่วนตกแต่งทั้งสิ้น ๑๔๗๔ ข้อ
ความ พบว่าความถี่ในการเลือกใช้กลวิธีย่อยของการขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่มีส่วนตกแต่งนั้น
แสดงได้ดังนี้

ตารางที่ ๕ แสดงความถี่ในการเลือกใช้กลวิธีย่อยของการขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่มีส่วนตกแต่ง

กลวิธีการขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่มีส่วนตกแต่ง	จำนวนครั้ง	เปอร์เซ็นต์
๑. การลดความรุนแรงของสถานการณ์	๒๓๓๒	๔๓.๕
๒. การยกย่องและให้เกียรติผู้ฟัง	๘๑๗	๑๕.๓
๓. การแสดงความเป็นกันเอง	๑๔๖	๒.๗
๔. การเสนอทางเลือก	๕๒๒	๑๗.๓
๕. การแสดงความเกรงใจ	๒๕๐	๔.๗
๖. การแสดงเหตุผล	๘๑๓	๑๕.๓
๗. การเสนอข้อแลกเปลี่ยน	๑๘	๐.๓
๘. การสำนึกบุญคุณ	๑๑	๐.๒
รวม	๕๓๐๕	๑๐๐

จากความถี่ในการเลือกใช้กลวิธีย่อยของการขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่มีส่วนตก
แต่ง ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าผู้พูดเลือกใช้กลวิธีการลดความรุนแรงของสถานการณ์มากกว่ากลวิธี
อื่นๆ เป็นจำนวนร้อยละ ๔๓.๕ ทั้งนี้การที่ผู้พูดนิยมใช้กลวิธีดังกล่าวมากกว่ากลวิธีอื่น แสดงให้
เห็นว่าผู้พูดส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการพยายามไม่รบกวน หรือสร้างความอึดอัดใจแก่ผู้ฟังมาก

เกินไป จึงพยายามลดความรุนแรงของสถานการณ์ลง ทั้งนี้ผู้วิจัยคิดว่าอาจเพราะกลวิธีดังกล่าวสามารถรักษาประสิทธิภาพในการสื่อเจตนาไว้ด้วย

อย่างไรก็ตามถึงแม้ผู้พูดจะพยายามไม่บังคับ หรือเรียกร้องให้ผู้ฟังตอบรับมากเกินไป แต่ก็ไม่ได้เผื่อทางเลือกให้ผู้ฟังปฏิเสธมากเท่ากับการพยายามลดความรุนแรงของสถานการณ์ ดังจะเห็นได้ว่าผู้พูดนิยมใช้กลวิธีการเสนอทางเลือกรองลงมาจาก การลดความรุนแรงของสถานการณ์ เป็นจำนวนความถี่ร้อยละ ๑๗.๓ ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุผลที่ว่า กลวิธีดังกล่าวไม่ได้ช่วยรักษาประสิทธิภาพในการสื่อเจตนาเท่ากับการลดความรุนแรงของสถานการณ์ เพราะมีการเผื่อทางให้ผู้ฟังปฏิเสธ

นอกจากนี้ข้อความที่มีการเสนอทางเลือกให้ผู้ฟังปฏิเสธบางกลวิธี มักปรากฏร่วมกับการลดความรุนแรงของสถานการณ์ มากกว่าที่จะปรากฏตามลำพัง ดังตัวอย่างที่ ๑๕๕ และ ๑๕๖ ต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๕๕ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนขอให้เพื่อนอธิบายนางอย่างให้ในเวลาว่าง

“เธอช่วยอธิบายรายละเอียดให้เราฟังหน่อยได้ไหม”

จากข้อความที่ปรากฏในตัวอย่างที่ ๑๕๕ จะเห็นว่ามีการเผื่อทางเลือกให้ผู้ฟังปฏิเสธ พิจารณาได้จากวลีบอกการถาม ได้ไหม ท้ายข้อความ และมีการลดความรุนแรงของสถานการณ์ด้วยการใช้คำว่า หน่อย ปรากฏร่วมด้วยในตำแหน่งหน้า

ตัวอย่างที่ ๑๕๖ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนต้องการขอให้เพื่อนช่วยปิดพัดลมในห้อง เพราะรู้สึกไม่ค่อยสบาย

“เราไม่สบาย ช่วยปิดพัดลมให้หน่อยได้ไหม”

ผู้วิจัยคิดว่าอาจเพราะการให้ทางเลือกด้วยวิธีดังกล่าว ใช้กันจนเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ ทำให้คนส่วนใหญ่ทราบความหมายที่แท้จริง บางครั้งจึงคิดว่าไม่ได้ช่วยให้เจตนาเบาลงเท่าใดนัก ดังนั้นเพื่อช่วยให้ข้อความที่แสดงการขอร้องสุภาพนุ่มนวลขึ้น ผู้พูดจึงนิยมใช้กลวิธีการลดความรุนแรงของสถานการณ์ร่วมกับการเสนอทางเลือกแก่ผู้ฟัง อย่างไรก็ตามหากพิจารณาอีกแง่

หนึ่งอาจเนื่องมาจากความนิยมในการใช้ของผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่ก็เป็นได้ และอาจเป็นเพราะเหตุผลนี้เองที่ทำให้ความถี่ในการเลือกใช้กลวิธีการลดความรุนแรงของสถานการณ์มีมากกว่ากลวิธีอื่นๆ ที่ใช้ตกแต่งเพื่อความสุภาพในการขอร้อง

ทั้งนี้จากตารางที่ ๕ จะเห็นว่าผู้พูดนิยมการยกย่องและให้เกียรติผู้ฟังเป็นจำนวนมาก ความถี่เท่ากับการแสดงเหตุผล กล่าวคือนิยมเป็นจำนวนร้อยละ ๑๕.๓ ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าในการขอร้องนั้น นอกจากผู้พูดจะให้ความสำคัญต่อความพยายามไม่รบกวน หรือยึดยึดการตอบรับของผู้ฟังแล้ว ยังคำนึงถึงการยกย่องและให้เกียรติผู้ฟังค่อนข้างมาก นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญต่อการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างตนกับผู้ฟัง หรือแสดงให้ผู้ฟังเห็นว่าตนมิได้มีเจตนาสร้างความเดือดร้อนด้วยการชี้แจงเหตุผลบางอย่างที่ต้องขอร้อง สะท้อนให้เห็นลักษณะเด่นของสังคมไทยในแง่ที่ให้ความสำคัญต่อการแสดงความสุภาพอ่อนน้อม และเลี่ยงความขัดแย้งต่อผู้อื่น

ผู้วิจัยพบข้อสังเกตเกี่ยวกับความนิยมในการใช้กลวิธีย่อยของการขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่มีส่วนตกแต่ง กล่าวคือ การที่ผู้พูดนิยมใช้การลดความรุนแรงของสถานการณ์ การเสนอทางเลือก และการยกย่องและให้เกียรติเป็นจำนวนมากนั้น ผู้วิจัยคิดว่าอาจเพราะผู้พูดต้องการแยกการขอร้อง ออกจากการสั่ง อย่างชัดเจน ด้วยเหตุที่การสั่งนั้นผู้พูดมีอำนาจที่จะแสดงความต้องการของตนอย่างชัดเจน และคาดหวังให้ผู้ฟังตอบรับได้ ในขณะที่การขอร้องนั้น ผู้พูดไม่สามารถทำเช่นนั้นได้ นอกจากการพยายามชักจูงหรือโน้มน้าวให้ผู้ฟังตอบรับ ดังนั้นจึงเลือกใช้กลวิธีที่แสดงว่าผู้พูดพยายามไม่รบกวน หรือสร้างความอึดอัดใจ รวมทั้งแสดงถึงความสุภาพนุ่มนวลต่อผู้ฟัง

กรณีที่ ผู้พูดนิยมใช้กลวิธีการแสดงเหตุผลนั้น ผู้วิจัยมองในอีกแง่หนึ่งว่า ยังเป็นวิธีที่ช่วยรักษาหน้าของผู้พูดเอง กล่าวคือ การขอให้ผู้ฟังทำบางสิ่งบางอย่างให้เป็นการแสดงว่าผู้พูดต้องพึ่งพาผู้อื่น ทำให้เสียศักดิ์ศรีในตนเอง ดังนั้นการชี้แจงให้ผู้ฟังทราบว่าเหตุใดผู้พูดจึงต้องขอร้องก็จะช่วยลดการเสียหน้าหรือศักดิ์ศรีของผู้พูด คล้ายกับเป็นการบอกผู้ฟังว่าหากไม่มีเหตุผลจำเป็น ผู้พูดคงไม่รบกวน หรือพึ่งพาผู้ฟัง ทั้งนี้อาจสะท้อนให้เห็นลักษณะนิสัยของคนไทยประการหนึ่ง นั่นคือ การให้ความสำคัญต่อหน้าตา หรือศักดิ์ศรีของตนเองค่อนข้างมาก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ ๑๕๗ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นอาจารย์ได้ให้หนังสือเล่มหนึ่งแก่นักเรียนตามที่ได้สัญญาไว้ และทราบว่าผู้ฟังจำเป็นต้องใช้ แต่เผชิญผู้พูดเพิ่มนี้ก็ได้ว่าคนต้องรีบใช้เช่นกัน จะขอหนังสือดังกล่าวคืน

“หนังสือเล่มที่ครูให้ไป เธอได้อ่านบ้างหรือเปล่า จำได้ว่ามีข้อความสำคัญในนั้น บังเอิญครูนึกได้ว่าต้องรีบใช้ หาซื้ออีกยังไม่ได้เลย ของก่อนนะ แล้วครูจะหาเล่มใหม่มาให้ แล้วต้องขอโทษที่ขอกลับคืนก่อน”

จากข้อความในตัวอย่างที่ ๑๕๗ จะเห็นว่าผู้พูดได้แสดงเหตุผลบางอย่างที่ทำให้ต้องขอร้องผู้ฟัง ทั้งนี้เหตุผลส่วนหนึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้พูดพยายามที่จะไม่ขอหนังสือดังกล่าวจากผู้ฟังแล้วแต่ก็ไม่สำเร็จ พิจารณาได้จากกรณีที่ผู้พูดกล่าวว่าหาซื้อ (หนังสือเล่มดังกล่าว) อีกยังไม่ได้เลย จึงต้องขอหนังสือเล่มที่ให้ผู้ฟัง เหตุผลดังกล่าวสามารถช่วยรักษาน้ำหรือศักดิ์ศรีของผู้พูดได้

นอกจากนี้การแสดงผลยังช่วยเพิ่มน้ำหนักให้การขอร้องนั้นมีโอกาสได้รับการตอบรับจากผู้ฟังมากขึ้น เนื่องจากเหตุผลบางประการ เช่น การชี้แจงว่าผู้พูดกำลังอยู่ในสถานการณ์ที่ลำบากและหาทางแก้ปัญหาไม่ได้ อาจทำให้ผู้ฟังรู้สึกเห็นใจ และยินดีช่วยเหลือในที่สุด หรือการแสดงว่าผู้ฟังมีคุณสมบัติบางอย่างที่สามารถช่วยผู้พูดได้ รวมถึงการกล่าวถึงผลดีที่ตามมาหากผู้ฟังช่วยเหลือ ก็อาจทำให้ผู้ฟังมีแนวโน้มที่จะยอมช่วยเหลือผู้พูด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑๕๘ สถานการณ์ที่ผู้พูดซึ่งเป็นนักเรียนถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางวินัย ทั้งที่ไม่เป็นความจริง ผู้พูดทราบว่าอาจารย์ท่านหนึ่งอยู่ในเหตุการณ์ จะขอให้อาจารย์ช่วยเป็นพยานยืนยันความจริง

“ขอโทษค่ะอาจารย์ อาจารย์คงทราบนะคะว่าตอนนี้ หนูถูกกล่าวหาว่าประพฤติเสื่อมเสีย กระทำผิดทางวินัย อาจารย์ทราบดีว่าหนูไม่ได้ทำ อาจารย์ช่วยเป็นพยานให้หนูด้วยนะคะ ไม่เช่นนั้นหนูคงต้องถูกไล่ออกอย่างไม่ยุติธรรมแน่ๆ”

ส่วน การแสดงความเกรงใจ นั้นเป็นกลวิธีที่ผู้พูดนิยมใช้น้อยกว่าการลดความรุนแรงของสถานการณ์ การเสนอทางเลือก การยกย่องและให้เกียรติผู้ฟัง รวมทั้งการแสดงผล

กล่าวคือ นิยมเป็นจำนวนความถี่ร้อยละ ๔.๗ เหตุที่กลวิธีดังกล่าวมีผู้นิยมใช้ไม่มากนัก อาจเพราะ เป็นเพียงการแสดงความรู้สึกห่วงใย หรือเกรงว่าผู้ฟังจะลำบากเท่านั้น แต่ไม่ได้ช่วยลดการรบกวน หรือกลบเกลื่อนเจตนาของผู้พูดให้ดูเบาลง และถึงแม้จะเป็นกลวิธีที่แสดงว่าผู้พูดมิได้ตั้งใจรบกวน เช่นเดียวกับการแสดงเหตุผล แต่ก็ยังเป็นเพียงการแสดงความรู้สึกต่อผู้ฟังเท่านั้น ไม่ได้ชี้แจงเหตุผลว่า ทำไมจึงต้องรบกวน

กรณีการแสดงความเป็นกันเองนั้นก็พบว่านิยมใช้เป็นจำนวนความถี่เพียงร้อยละ ๒.๗ ทั้งนี้อาจเพราะผู้พูดกับผู้ฟังไม่ได้มีความสนิทสนมกัน ดังนั้นจึงไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการ เลือกใช้กลวิธีนี้เท่าใดนัก

ในขณะที่การเสนอข้อแลกเปลี่ยนและการสำนึกบุญคุณเป็นกลวิธีที่พบน้อยมาก เมื่อเทียบกับกลวิธีย่อยอื่นๆ ทั้งนี้อาจสืบเนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมแบบพึ่งพา ชอบที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลกันมากกว่า โดยไม่สนใจเรื่องผลตอบแทน ดังนั้นหากมีการเสนอข้อแลกเปลี่ยน หรือนำเรื่องบุญคุณมาเป็นเงื่อนไขในการขอร้อง ก็อาจทำให้ผู้ฟังรู้สึกไม่พอใจได้

สรุปได้ว่า กลวิธีการขอร้องที่ผู้พูดนิยมมากที่สุดคือ กลวิธีการขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่มีส่วนตกแต่ง จากการพิจารณาความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อยของการขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่มีส่วนตกแต่ง แสดงให้เห็นว่าผู้พูดคำนึงถึงความพยายามที่จะแสดงให้ผู้ฟังเห็นว่าผู้พูดมิได้มีเจตนารบกวน หรือสร้างความอึดอัดใจแก่ผู้ฟังมากเกินไป เห็นได้จาก ความนิยมในการเลือกใช้ กลวิธีการลดความรุนแรงของสถานการณ์มากที่สุด รองลงมาคือ การเสนอทางเลือก นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญต่อการยกย่องและให้เกียรติผู้ฟัง รวมทั้งแสดงให้ผู้ฟังเห็นว่าคนไม่ได้ตั้งใจ ทำให้ผู้ฟังเดือดร้อนด้วยการชี้แจงเหตุผล ในขณะที่ไม่ค่อยนิยมการเสนอข้อแลกเปลี่ยนและการสำนึกบุญคุณเท่าใดนัก

จากการวิเคราะห์กลวิธีแสดงการขอร้องทั้ง ๓ ประเด็น ไม่ว่าจะเป็นกลวิธี ภาษานาที่สัมพันธ์กับกลวิธี และความถี่ในการเลือกใช้กลวิธีการขอร้อง สรุปได้ว่าการขอร้องในภาษาไทยนั้นมีกลวิธีการใช้ที่หลากหลาย ได้แก่ การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา และการขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมา ทั้งนี้การขอร้องอย่างตรงไปตรงมานั้นแบ่งกลวิธีย่อยออกได้อีกเป็น ๒ กลวิธี ได้แก่ การขอร้องที่ไม่มีส่วนตกแต่ง และการขอร้องที่มีส่วนตกแต่ง การขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมานั้นจะมีระดับความสุภาพมากที่สุด เพราะผู้พูดเลี่ยงไปกล่าวอย่างอื่นแทนการแสดงเจตนาอย่างชัดเจน ส่วน

การขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่มีส่วนตกแดงแม้จะช่วยสร้างความสุภาพแต่ก็ยังรักษาประสิทธิภาพในการสื่อเจตนา ในขณะที่การขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่ไม่มีส่วนตกแดงมุ่งสร้างประสิทธิภาพในการสื่อเจตนาอย่างเฉียว โดยไม่ได้ช่วยสร้างความสุภาพเลย

ในด้านรูปภาษานั้น ก็จะมีลักษณะแปรไปตามกลวิธีการขอร้องแต่ละกลวิธี หากการขอร้องนั้นเป็นการขอร้องอย่างตรงไปตรงมา ก็จะมีกริยาที่บังเจตนาอย่างชัดเจน และถ้าหากการขอร้องดังกล่าวเป็นการขอร้องที่มีส่วนตกแดง ก็จะมีการใช้คำต่างๆปรากฏร่วมด้วย ในขณะที่การขอร้องอย่างไม่ตรงไปตรงมาจะไม่มีรูปภาษาที่สื่อเจตนาอย่างชัดเจนเลย

จึงแสดงให้เห็นว่ากลวิธีการขอร้องที่ผู้พูดนิยมใช้มากที่สุดคือ การขอร้องอย่างตรงไปตรงมาที่มีส่วนตกแดง ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่าในการขอร้องผู้พูดส่วนใหญ่มักให้ความสำคัญต่อการสร้างสุภาพร่วมกับการสร้างประสิทธิภาพในการสื่อเจตนา กลวิธีดังกล่าวมีกลวิธีย่อยที่หลากหลาย เรียงตามความนิยมจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การลดความรุนแรงของสถานการณ์ การเสนอทางเลือก การยกย่องและให้เกียรติผู้ฟัง การแสดงเหตุผล การแสดงความเกรงใจ การแสดงความเป็นกันเอง การเสนอข้อแลกเปลี่ยน และการสำนึกบุญคุณ ตามลำดับ

ผลการศึกษากลวิธีการขอร้องในภาษาไทยสะท้อนให้เห็นว่าในการขอร้องนั้น คนไทยมักให้ความสำคัญต่อการสร้างความสุภาพ อ่อนน้อม การเคารพ และให้เกียรติผู้ที่ตนขอความช่วยเหลือ รวมถึงการเลี่ยงความขัดแย้งมากที่สุด ที่น่าสนใจก็คือ ในการขอร้องของคนไทย บางครั้งมีการนำเรื่องบุญคุณมาพูดถึงด้วย แสดงให้เห็นว่าคนไทยให้ความสำคัญต่อเรื่องความกตัญญูต่อผู้อื่น แต่กระนั้นจะพบว่าการสำนึกบุญคุณ หรือแม้แต่การเสนอข้อแลกเปลี่ยน ต่างก็มิได้มีผู้นิยมใช้น้อยมาก ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า สังคมไทยนั้นเป็นสังคมที่เกื้อกูล ช่วยเหลือซึ่งกันและกันมาแต่อดีต เรื่องผลตอบแทนที่จะได้รับจึงเป็นเรื่องรอง ไม่ค่อยมีผู้ให้ความสำคัญทำไฉน